

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»

Кафедра управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему: «**Оптимізація доходів підприємства**»

Виконала: студентка 4 курсу, групи П-41
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»
освітньо-професійної програми
«Підприємництво»

Христина БАЗИК

Керівник: д.е.н., проф. Оксана ПОРТНА

Рецензент: д.е.н., проф. Наталія МАРДУС

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»
Кафедра управління та адміністрування
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма «Підприємництво»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

підпис

Вікторія ТРЕТЯК

ім'я, ПРІЗВИЩЕ

“28” вересня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Базик Христині Сергіївні

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Оптимізація доходів підприємства

Керівник роботи: Портна Оксана Валентинівна, д-р економ. наук, професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від 12 березня 2024 року № 4501-5/637

2. Строк подання студентом роботи 15 травня 2024 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити

1 Теоретичні аспекти оптимізації доходів підприємства

2 Аналіз доходів та шляхи їх оптимізації на підприємстві

Висновки

---

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Узгодження змісту кваліфікаційної роботи
2	Підготовка першого розділу кваліфікаційної роботи
3	Підготовка доповіді на наукову конференцію з викладенням основних результатів кваліфікаційного дослідження
4	Доопрацювання першого розділу згідно з рекомендаціями науково керівника. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи
5	Доопрацювання другого розділу згідно з рекомендаціями науково керівника.
6	Написання вступу, висновків кваліфікаційної роботи. Оформлення списку літератури
7	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру управління та адміністрування

5. Дата видачі завдання «28» вересня 2023 року

Студент

підпис

Христина БАЗИК-

ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник роботи

підпис

Оксана ПОРТНА

ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	7
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Економічна сутність та поняття доходів підприємства	7
1.2 Класифікація та джерела доходів підприємства	13
1.3 Сутність та принципи оптимізації доходів підприємства	18
Висновки за розділом 1	26
РОЗДІЛ 2	28
АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ НА	28
ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	28
2.2. Аналіз доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	43
2.3 Аналіз конкурентного середовища ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	47
2.4. Шляхи оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	52
Висновки за розділом 2	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Отримання доходу є необхідною передумовою для функціонування практично всіх підприємств, оскільки це є джерелом для їхнього розвитку, формування доходу та забезпечення фінансування поточних витрат і виконання податкових зобов'язань. Наявність доходів свідчить про наявність попиту на вироблені товари чи послуги. Дохід є основою для самофінансування діяльності, але лише за умови, що його розмір досить для покриття витрат і зобов'язань, а також для формування доходу. Таким чином, зростання доходу підприємства сприяє поліпшенню його фінансового стану.

Дослідження наукових розробок та публікацій показало, що проблемам дослідження оптимізації доходів підприємства приділяли значну увагу такі автори як: Бегун С. І., Буркова Л. А., Гайбура Ю. А., Гайбура Ю. А., Гуріна Н. В., Карпенко Є. А., Мармуль Л. О., Назаренко О. В., Словінець Л. Г., Степаненко О. І., Ширко О. Є. та інші. Наведені автори досліджували проблеми управління доходами підприємства в умовах ринку; розробили методи аналізу та прогнозування доходів підприємства; досліджували вплив цінової політики на доходи підприємства; визначали проблеми управління дебіторською заборгованістю, що впливає на доходи; обґрунтовували методи максимізації доходів підприємства.

Метою роботи є розробка шляхів оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Відповідно до поставленої мети дослідження необхідно було вирішити такі завдання:

- з'ясувати економічну сутність та поняття доходів підприємства;
- обґрунтувати класифікацію та джерела доходів підприємства;
- визначити сутність та принципи оптимізації доходів підприємства;

- надати організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- проаналізувати доходи ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- провести аналіз конкурентного середовища ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- обґрунтувати шляхи оптимізації доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні аспекти оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Предметом дослідження є процес оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Методи дослідження: узагальнення, систематизації, порівняння, групування, аналізу і синтезу, індукції, дедукції, фінансово-економічний аналіз. Аналітична обробка статистичних даних була здійснена з використанням програм Word, Excell середовища Microsoft Office.

Інформаційною базою написання кваліфікаційної роботи бакалавра стали наукові праці вітчизняних та закордонних учених у сфері оптимізації доходів підприємства; законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують діяльність підприємств; статистична та фінансова звітність підприємства; періодичні видання; інформаційно-аналітичні матеріали, Інтернет-ресурси.

Практична значущість: в роботі було розроблено та запропоновано шляхи оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та поняття доходів підприємства

Економічна сутність доходів підприємства полягає в грошових або матеріальних потоках, що виникають внаслідок його економічної діяльності. Доходи підприємства є ключовим показником його фінансового стану і відображають ефективність його господарювання. Поняття доходів охоплює всі отримані ресурси, такі як гроші, товари або послуги, що надходять від реалізації продукції або інших операцій. Доходи підприємства можуть бути отримані від різних джерел, включаючи продаж товарів, надання послуг, інвестиції, оренду, а також державну допомогу. Доходи визначаються як різниця між виручкою від реалізації продукції і загальними витратами підприємства.

Поняття «дохід» вивчалось на протязі численних століть. Наприкінці XV століття меркантилісти досліджували шляхи збільшення доходів в сфері обігу, зокрема торгівлі. Фізіократи розглядали селян і землевласників як виробничий клас, а ремісників вважали «безплідним» класом, але визнавали їхні доходи і обов'язок сплачувати податки. Ці економічні течії лягли в основу подальших досліджень сутності доходів [12, с. 67]. Вільям Петті, засновник класичної школи політекономії, ототожнював дохід і багатство країни з працею, а Адам Сміт виділяв три види доходу: заробітну плату, прибуток і ренту. Жан Батист Сей включав підприємницький дохід і відсоток до джерел утворення доходу [6, с. 215].

У XX столітті Бем-Баверк визначав доходи як результат представлення власниками вартості факторів виробництва в процесі ціноутворення. Сучасні

вчені, такі як М. С. Пушкар, П. І. Юхименко, Ф. Ф. Бутинець, розглядають доходи різними способами, включаючи їх вартість продукції, виручку від реалізації, потік грошей чи інших надходжень, грошові або матеріальні цінності, або збільшення активів [40, с. 98].

Дохід компанії є важливим показником фінансових показників та економічної стійкості. Вони відображають результати господарської діяльності і є основним джерелом фінансових ресурсів для розвитку, інвестицій і стабільної роботи підприємства. Виручка підприємства-це сукупність грошових надходжень, які підприємство отримує в результаті своєї діяльності. Вони можуть виникати в результаті різних операцій, таких як продаж продуктів і послуг, оренда активів, інвестиційна діяльність та інша економічна діяльність.

Дохід підприємства можна класифікувати за різними критеріями: в залежності від джерела наванчання, регулярності прийому і форми отримання. Залежно від джерела освіти, дохід може бути застосовним (основна діяльність, наприклад, дохід від продажу продуктів або послуг), інвестиції (від інвестиційної діяльності, включаючи дивіденди, відсотки за депозитами, дохід від продажу цінних паперів), Фінанси (від фінансових операцій, таких як відсотки за наданими кредитами, дохід від операцій з іноземною валютою). Залежно від регулярності доходу, дохід може бути фіксованим (стабільний дохід, який компанія отримує регулярно) і непостійним (нерегулярний дохід, який може відбуватися один раз або час від часу). Залежно від форми отримання дохід може бути грошовим (надходження у вигляді грошових коштів) і негрошовим (надходження у вигляді товарів, послуг або інших активів).

Виручка є основою фінансового планування та аналізу діяльності компанії. Він виконує кілька важливих економічних функцій. По-перше, це мотиваційна функція: дохід спонукає компанію підвищувати свою ефективність і шукати нові неділі продажів. По-друге, інвестиційна функція: дохід дає можливість розширювати виробництво, впроваджувати нові

технології та модернізувати обладнання. По-третє, соціальна функція: дохід дозволяє компанії виплачувати заробітну плату та пільги своїм працівникам, що, в свою чергу, сприяє покращенню їхнього багатства.

На додаток до цих функцій, виручка компанії жовтня виконує регулюючі та управлінські функції. Функція регулювання полягає в тому, що виручка виступає в якості індикатора ефективності управління і стратегічного планування. Це дозволяє нашому керівництву своєчасно реагувати на зміни ринкових умов, координувати бізнес-процеси та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Виручка дозволяє оцінити конкурентоспроможність підприємства і визначити сильні і слабкі сторони його діяльності.

Контрольна функція виручки полягає в тому, що вона є основним критерієм оцінки ефективності бізнесу. Вони дозволяють стежити за виконанням планових показників, виявляти відхилення і причини їх виникнення. Це сприяє підвищенню прозорості та відповідальності в управлінні бізнесом, забезпеченню фінансової дисципліни та ефективному використанню ресурсів.

Доходи компанії також мають значний вплив на зовнішньоекономічні відносини. Вони визначають фінансові можливості компаній по роботі з постачальниками, покупцями, кредиторами та інвесторами. Високий рівень доходу допомагає підвищити кредитоспроможність бізнесу, залучити інвестиції та створити позитивний імідж на неділю.

Важливо зазначити, що дохід компанії безпосередньо впливає на її фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Вони дають можливість покрити витрати, створити резерви, інвестувати в розвиток і модернізацію. Стабільний високий дохід-основа для успішної довгострокової роботи підприємства і його здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Отже, дохід підприємства представляє собою отримання економічних вигід у грошовій або майновій формі, які призводять до збільшення активів

або зменшення зобов'язань, за винятком внесків власників протягом певного періоду.

У табл. 1.1 наведені результати дослідження сутності доходів підприємства.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності доходів підприємства

Автор	Визначення / Сутність	Джерело
Бегун С. І.	Доходи підприємства – це економічні вигоди, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності у вигляді грошових коштів, інших активів або зменшення зобов'язань.	[3, с. 169]
Гайбура Ю. А.	Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період.	[10, с. 102]
Гуріна Н. В.	Доходи – це валовий виторг від реалізації продукції (робіт, послуг), зменшений на суму податку на додану вартість, акцизного збору та інших обов'язкових платежів, що сплачуються з обороту.	[15, с. 203]
Карпенко Є. А.	Доходи – це грошові кошти, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності від продажу продукції (робіт, послуг), а також інші надходження, пов'язані з основною діяльністю підприємства.	[17, с. 441]
Мармуль Л. О.	Доходи – це економічні вигоди, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності і які можуть бути використані для покриття витрат, виплати податків, дивідендів, а також для реінвестування в розвиток підприємства.	[26, с. 145]
Назаренко О. В.	Доходи – це винагорода за інноваційну діяльність підприємства, яка дозволяє йому отримувати конкурентну перевагу на ринку.	[29, с. 21]
Словінець Л. Г.	Доходи – це результат конкурентної боротьби на ринку, який залежить від позицій підприємства в конкурентному середовищі.	[34, с. 91]

Джерело: побудовано на основі [3, с. 169; 10, с. 102; 15, с. 203; 17, с. 441; 26, с. 145; 29, с. 21; 34, с. 91].

Важливо зазначити, що не існує єдиного універсального визначення, яке б підходило для всіх випадків. Визначення доходів може варіюватися залежно від мети дослідження, методології та інших факторів. Економічні доходи допомагають підприємствам фінансувати їхню діяльність,

виплачувати зарплату працівникам, розвивати нові проекти та віддавати податки. Доходи визначаються не лише обсягом продажів, але й ціновою політикою, якістю продукції та ринковим попитом. Розуміння економічної сутності доходів дозволяє підприємствам виробляти стратегії для збільшення обсягів та рентабельності [22, с. 93]. Доходи є основним елементом фінансового планування підприємства і впливають на його розвиток та конкурентоспроможність. Відправною точкою розуміння доходів підприємства є врахування усіх економічних, соціальних та ринкових факторів, які впливають на його фінансову діяльність [28, с. 47].

Оскільки дохід є важливим показником ефективності діяльності підприємства і визначає його можливість подальшого функціонування, належне управління доходами стає необхідністю. Управління доходами включає в себе процес забезпечення діяльності підприємства відповідно до його планів і цілей, спрямованих на оптимізацію доходу на основі визначення поведінки попиту. Організація ефективного управління доходами є важливим завданням керівників підприємства, яке вимагає урахування принципів повноти відображення, достовірності, самоокупності, зацікавленості власників у збільшенні доходів, порівнянності, забезпечення фінансової стійкості та своєчасності [8].

Фактори, які впливають на систему управління доходами, включають ціну продажу, обсяг реалізованої продукції та кількість витрат на виробництво. Доходи підприємства піддаються впливу як ендогенних (залежать від господарської діяльності, конкурентоспроможності, зарплати тощо), так і екзогенних (включаючи ціни на ресурси, конкурентне середовище, податкову систему, політичні та соціальні зміни) факторів. Управління доходами є складною, але необхідною частиною фінансового менеджменту підприємства, спрямованого на досягнення його цілей [17, с. 445].

Отже, результати проведеного дослідження щодо сутності терміну «дохід» дозволяють визначити його ключове значення, яке визначає

можливість подальшого функціонування підприємства. Доходи впливають на всі інші аспекти його діяльності. Не менш важливим є розгляд джерел формування доходів. Стан підприємства можна вважати стабільним, якщо більша частина доходів походить від основної діяльності; у протилежному випадку можна стверджувати, що підприємство не виконує своєї місії, і його доходи є нестабільними.

Доходи підприємства є одним з найважливіших показників його фінансової діяльності та економічної стійкості. Вони відображають результати господарської діяльності та забезпечують основні фінансові ресурси для розвитку, інвестування та підтримки стабільної роботи підприємства. Доходи можуть класифікуватися за джерелами утворення, регулярністю надходження та формою отримання, що дозволяє детально аналізувати їх структуру та динаміку.

Доходи виконують кілька важливих економічних функцій, зокрема мотиваційну, інвестиційну, соціальну, регуляторну та контрольну. Вони стимулюють підприємство до підвищення ефективності, забезпечують фінансові можливості для розширення діяльності, підтримують соціальну стабільність колективу, допомагають в управлінні та контролі за виконанням планових показників.

Таким чином, доходи підприємства є багатогранним економічним показником, який впливає на всі аспекти фінансового управління. Вони визначають фінансову стійкість підприємства, його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та забезпечують основи для довгострокового успішного функціонування та конкурентоспроможності на ринку. Вивчення і правильне управління доходами є ключовим фактором забезпечення сталого розвитку підприємства.

1.2 Класифікація та джерела доходів підприємства

Основною метою кожного підприємства є здобуття доходів. Здобуття доходів визначається як отримання доходу від реалізації продукції (робіт, послуг), що свідчить про те, що продукція підприємства відповідає вимогам та попиту ринку за ціною, якістю та іншими характеристиками. Це становить основу для самофінансування підприємства за умови, що розмір доходів достатній для покриття всіх витрат, включаючи виробництво та реалізацію товарів, виконання зобов'язань перед бюджетом та формування чистого прибутку [2, с. 102].

Класифікацію бізнесу та джерело доходу можна оцінити за кількома важливими критеріями. Згідно з джерелами освіти, дохід ділиться на операційний, інвестиційний і фінансовий. Операційний прибуток є суттєвим і формується в результаті основних видів діяльності бізнесу, зокрема, продажу товарів, надання послуг або ведення бізнесу. Інвестиційний дохід отримується від інвестиційної діяльності компанії, включаючи дивіденди, відсотки за депозитами, доходи від продажу цінних паперів та інші інвестиційні активи. Фінансовий дохід отримується від фінансових операцій, таких як відсотки за виданими кредитами та дохід від операцій з іноземною валютою.

Крім того, його можна класифікувати відповідно до регулярності отримання доходу. Постійний дохід характеризується стабільністю і регулярністю доходу, що дозволяє компанії планувати свою діяльність на довгострокову перспективу. З іншого боку, непостійний дохід є нерегулярним і може відбуватися відразу або регулярно, створюючи невизначеність у фінансовому плануванні.

За формою надходження дохід ділиться на грошовий і негрошовий. Грошовий дохід-це дохід у формі готівки, який є найпоширенішою формою доходу. Негрошовий дохід включає дохід у вигляді товарів, послуг та інших

активів, які компанія може використовувати для підтримки своєї діяльності або продажу на ринку[2, с.12]

Розуміння класифікації та джерела доходу дозволяє компанії ефективно управляти фінансовими потоками, планувати розвиток і оцінювати свою конкурентоспроможність. Такий підхід допомагає визначити основні джерела доходів, проаналізувати їх стабільність, визначити можливості для зростання і диверсифікації фінансових надходжень.

Важливість класифікації та розуміння джерел доходу полягає не тільки в здатності підприємства забезпечувати свою ділову діяльність, а й у прийнятті стратегічних рішень для подальшого розвитку. Ефективне управління доходами дозволяє адаптуватися до змін зовнішнього середовища, таких як ринкові умови, економічні тенденції та нормативні вимоги. Наприклад, аналіз операційних доходів повинен стимулювати маркетингові зусилля для розширення асортименту продуктів і послуг, підвищення якості продукції і завоювання нових неділь.

Рентабельність інвестицій підкреслює важливість раціонального використання вільних фінансових ресурсів. Компанії, що активно займаються Жовтневою інвестиційною діяльністю, мають можливість отримувати додатковий дохід, який може бути використаний для фінансування інновацій, впровадження нових технологій і модернізації виробничих потужностей. Таким чином, повернення інвестицій сприяє довгостроковій фінансовій стабільності та стійкості бізнесу [8, с.19].

Грошовий дохід важливий для забезпечення ліквідності бізнесу, тобто його здатності вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Негрошовий дохід може бути використаний для обміну транзакціями, зниження витрат або забезпечення стратегічного партнерства.

В цілому, ефективне управління доходами підприємства не тільки гарантує поточну фінансову стабільність, але і створює умови для довгострокового розвитку і зростання. Для цього необхідно постійно аналізувати структуру доходів, оцінювати її стабільність і вживати заходів

щодо їх оптимізації. Такий підхід допомагає компаніям залишатися конкурентоспроможними, адаптуватися до змін зовнішнього середовища і досягати стратегічних цілей.

Класифікація доходів підприємства наведена в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Класифікація доходів підприємства

Класифікація	Характеристика доходів	Приклади
За видом діяльності:		
Операційні	Доходи, отримані від основної діяльності підприємства	Дохід від реалізації продукції, робіт, послуг
Інвестиційні	Доходи, отримані від інвестування коштів у активи	Дохід від дивідендів, відсотків, роялті
Фінансові	Доходи, отримані від фінансових операцій	Дохід від курсових різниць, від продажу основних засобів
За джерелом надходження:		
Продаж товарів, робіт, послуг	Доходи, отримані від реалізації продукції, робіт, послуг	Дохід від продажу одягу, ремонтів, консультацій
Надання майна в оренду	Доходи, отримані від здачі майна в оренду	Орендна плата за приміщення, обладнання
Інвестиції	Доходи, отримані від інвестування коштів у активи	Дивіденди від акцій, відсотки за депозитами
Державна допомога	Доходи, отримані від держави	Гранти, субсидії, дотації
Інші	Доходи, отримані від інших джерел	Дохід від продажу основних засобів, від курсових різниць
За ступенем готовності продукції:		
Готова продукція	Доходи, отримані від продажу готової продукції	Дохід від продажу одягу, меблів
Незавершена продукція	Доходи, отримані від продажу незавершеної продукції	Дохід від продажу напівфабрикатів
Відходи виробництва	Доходи, отримані від продажу відходів виробництва	Дохід від продажу брухту металу, макулатури
За періодом виникнення:		
Поточні	Доходи, отримані в поточному періоді	Дохід від продажу товарів, робіт, послуг
Відстрочені	Доходи, які будуть отримані в майбутньому	Дохід від оренди, відсотки за депозитами
Залежно від оподаткування:		
Оподатковувані	Доходи, з яких сплачуються податки	Дохід від продажу товарів, робіт, послуг
Неоподатковувані	Доходи, з яких не сплачуються податки	Державна допомога, гранти

Джерело: побудовано на основі [6, с. 315].

Розмір отриманих доходів визначає стратегію управління матеріальними ресурсами, оплати праці, податкову та інвестиційну політику підприємства. У торговельних підприємств, основною часткою доходів є

валовий дохід, який виникає від основної діяльності, а саме торгівлі [15, с. 204].

Отже, підприємство класифікує доходи відповідно до основної сфери своєї діяльності, розрізняючи операційні, інвестиційні та фінансові доходи. Доходи підприємства групуються в залежності від джерел їхнього походження, включаючи продаж товарів, робіт, послуг, надання майна в оренду, інвестиції, державну допомогу та інші. Класифікація враховує готову продукцію, незавершену продукцію та доходи, отримані від відходів виробництва. Доходи підприємства поділяються на поточні, які отримані в поточному періоді, та відстрочені, які будуть отримані у майбутньому. Підприємство класифікує доходи як оподатковувані, з яких сплачуються податки, та неоподатковувані, які звільнені від оподаткування, такі як державна допомога чи гранти.

Важливо зазначити, що перелік джерел доходів може варіюватися залежно від: видів діяльності підприємства (торговельні підприємства отримують основний дохід від продажу товарів, а виробничі – від продажу продукції); розміру підприємства (малі підприємства можуть мати обмежену кількість джерел доходів, а великі – диверсифікувати свою діяльність і отримувати дохід з різних джерел); економічної ситуації (у період кризи підприємства можуть втрачати деякі джерела доходів і шукати нові) [33].

Основні джерела доходів підприємства включають торговельну надбавку до ціни придбання товарів та різницю між ціною продажу та закупівлі товарів на різних стадіях їх реалізації. Валовий дохід формується як різниця між виручкою від реалізації товарів та сумою, сплаченою постачальникам за закуплені товари [16, с. 894].

Поодинокі від валового доходу, існують також чистий, можливий та необхідний доходи торговельного підприємства. Чистий дохід визначається як перевищення доходу від реалізації продукції над вартістю матеріальних витрат, амортизаційних відрахувань та заробітної плати. Можливий дохід визначається як дохід, який може отримати підприємство при наявних

ресурсах та обсягу реалізації продукції. Необхідний дохід – це дохід, який забезпечує фінансування всіх запланованих витрат, обов’язкових платежів та досягнення цільового прибутку [3, с. 169].

Джерела доходів підприємства наведені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Джерела доходів підприємства

Джерело надходження	Характеристика доходів	Приклади
Операційна	Доходи від основної діяльності підприємства	Дохід від реалізації продукції, робіт, послуг
Інвестиційна	Доходи від інвестування коштів у активи	Дохід від дивідендів, відсотків, роялті
Фінансова	Доходи від фінансових операцій	Дохід від курсових різниць, від продажу основних засобів
Продаж товарів, робіт, послуг	Доходи від реалізації продукції, робіт, послуг	Дохід від продажу одягу, ремонтів, консультацій
Надання майна в оренду	Доходи від здачі майна в оренду	Орендна плата за приміщення, обладнання
Інвестиції	Доходи від інвестування коштів у активи	Дивіденди від акцій, відсотки за депозитами
Державна допомога	Доходи від держави	Гранти, субсидії, дотації
Інші	Доходи від інших джерел	Дохід від продажу основних засобів, від курсових різниць

Джерело: побудовано на основі [35, с. 24].

Отже, підприємство має диверсифіковані джерела доходів, що може допомогти йому знизити ризики. Операційна діяльність є основним джерелом доходів, що свідчить про те, що підприємство успішно веде свою основну діяльність. Інші джерела доходів, такі як інвестиційна та фінансова діяльність, а також державна допомога, можуть забезпечити додатковий прибуток і допомогти підприємству розвиватися. Дохід від продажу товарів, робіт, послуг складає значну частину доходів підприємства, що свідчить про його ефективність у цій сфері. Підприємству важливо зосередитися на збереженні та розвитку своїх основних компетенцій, щоб максимізувати дохід від операційної діяльності. Інвестиційна та фінансова діяльність, а також державна допомога можуть забезпечити додатковий прибуток і допомогти підприємству диверсифікувати свої джерела доходів.

Підприємству може бути вигідно дослідити та використовувати нові джерела доходів, щоб збільшити свою стійкість.

1.3 Сутність та принципи оптимізації доходів підприємства

Суть оптимізації доходів підприємства полягає в забезпеченні максимально можливого рівня доходів за умови ефективного використання всіх наявних ресурсів. Це включає в себе забезпечення стабільного зростання доходів, зниження витрат, підвищення продуктивності та ефективності виробництва. Оптимізація прибутку спрямована на створення умов, при яких компанія може отримувати максимально можливий прибуток, забезпечуючи свою конкурентоспроможність і стабільність на неділю.

Основні принципи оптимізації прибутку компанії включають кілька важливих аспектів. Перший-це аналіз і моніторинг ринкових умов. Постійне дослідження неділі допомагає нам виявляти нові можливості для збільшення доходів, адаптації наших продуктів і послуг до мінливих потреб споживачів і швидкого реагування на дії наших конкурентів.

По-друге, ефективний контроль витрат є важливим принципом. Оптимізація витрат включає заходи, спрямовані на зниження виробничих витрат, поліпшення виробничих процесів, скорочення неефективних витрат і раціональне використання ресурсів. Це дозволяє збільшити маржинальний дохід і підвищити загальний рівень прибутковості бізнесу.

По-третє, інноваційний розвиток і впровадження нових технологій є невід'ємною частиною оптимізації доходів. Інновації сприяють підвищенню якості продукції, зниженню виробничих витрат і створенню нових можливостей. Це допоможе компанії підтримувати високий рівень конкурентоспроможності та забезпечити довгострокове зростання доходів.

По-четверте, ключовим елементом оптимізації доходів є розвиток і підтримка ефективних відносин з клієнтами. Це включає вдосконалення послуг, надання якісних продуктів та послуг, проведення маркетингових заходів для залучення нових клієнтів та утримання існуючих клієнтів. Високий рівень задоволеності клієнтів сприяє збільшенню продажів і стабільності доходів.

По-п'яте, диверсифікація джерел доходу дозволяє компанії знизити ризики, пов'язані з коливаннями ринку. Це включає розвиток нових напрямків діяльності, вихід на нові неділі та розширення асортименту продуктів та послуг. Диверсифікація допомагає підвищити стійкість доходів і забезпечити фінансову стабільність бізнесу.

Таким чином, суть і принципи оптимізації доходів компанії спрямовані на створення умов для максимізації прибутковості за рахунок ефективного використання ресурсів, зниження витрат, впровадження інновацій, поліпшення обслуговування клієнтів і диверсифікації джерел доходу. Оптимізація доходів є важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку компанії в довгостроковій перспективі.

Оптимізація доходів компанії також передбачає використання сучасних методів управління та інформаційних технологій. Це дозволяє автоматизувати бізнес-процеси, знизити адміністративні витрати і прискорити прийняття адміністративних рішень. Інформаційні системи допомагають компаніям аналізувати великі обсяги даних, виявляти тенденції та закономірності, а також сприяти більш точним прогнозам доходів та бізнес-планам.

Стратегічне планування також є важливим аспектом оптимізації доходів. Розробка чіткої стратегії розвитку підприємства з урахуванням ринкових умов, внутрішніх можливостей і зовнішніх загроз, постановка довгострокових цілей і визначення способів їх досягнення. Стратегічний план передбачає оцінку конкурентних переваг компанії, визначення ключових

напрямків розвитку, розробку інноваційних продуктів і послуг, інвестування людський капітал та інфраструктура.

Інвестування в людський капітал-ще один важливий фактор оптимізації доходів. Компанії, які інвестують у навчання та розвиток працівників, розвивають свої навички та мотивацію, сприяючи підвищенню ефективності та якості продуктів та послуг. Мотивовані та кваліфіковані працівники можуть генерувати нові ідеї, покращувати бізнес-процеси та підвищувати задоволеність клієнтів. Фінансовий менеджмент також відіграє важливу роль у процесі оптимізації доходів. Ефективне управління грошовими потоками, кредитною політикою, інвестиціями та ризиками дозволяє компанії підтримувати стабільне фінансове становище, мінімізувати фінансові витрати та підтримувати необхідний рівень ліквідності. Своєчасний аналіз фінансових показників допоможе виявити проблеми на ранній стадії і вжити заходів щодо їх усунення.

Оптимізація доходів також вимагає постійного вдосконалення вашої маркетингової стратегії. Ця неділя включає в себе аналіз потреб неділі, дослідження конкурентного середовища, визначення цільових сегментів ринку, а також розробку і реалізацію ефективних маркетингових кампаній. Формування позитивного іміджу компанії та бренду, який допомагає підвищити довіру споживачів та підвищити лояльність клієнтів, також є важливим фактором.

Слід зазначити, що оптимізація доходів компанії - це безперервний процес, що вимагає постійного моніторингу та коригування. Зміни ринкової кон'юнктури, поява нових технологій, зміни в законодавстві та інші зовнішні фактори вимагають від компанії гнучкості і здатності швидко адаптуватися до нових умов. Також важливим є внутрішній аудит, який дозволяє нам своєчасно виявляти недоліки та вносити необхідні виправлення, а також оцінка ефективності прийняття рішень.

Таким чином, оптимізація доходів підприємства - складний процес, що охоплює різні аспекти його діяльності. Він спрямований на максимізацію

прибутковості шляхом ефективного використання ресурсів, економії коштів, інновацій, покращення обслуговування клієнтів та диверсифікації джерел доходу. Успішна оптимізація доходів є важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку компанії в динамічній неділю.

Для адаптації до ринкової економіки підприємства України повинні використовувати обґрунтований та раціональний підхід при плануванні своєї діяльності та формуванні стратегії для збільшення доходів. Важливою складовою фінансової політики підприємства в цьому контексті є політика максимізації доходності. Створення оптимального рівня доходу на підприємстві, достатнього для покриття поточних витрат, виплати податків і отримання прибутку, є ключовою умовою для забезпечення розширеного відтворення та ефективного функціонування умов суб'єкта господарювання.

Управління доходом підприємства представляє собою концепцію, яка не може бути розглянута самостійно, оскільки неможливо відокремити управління доходом від інших сфер управління діяльністю підприємства. Дохід формується завдяки взаємодії різних аспектів управління, і, отже, аналіз «управління доходом» призводить до висновку, що необхідно розглядати систему управління підприємством в цілому, а не обмежуватися аналізом лише доходів [38, с. 114].

У табл. 1.4 наведені результати дослідження сутності оптимізації доходів підприємства.

Автори [3, с. 169; 10, с. 102] дають різні визначення сутності оптимізації доходів, що свідчить про складність та багатогранність цього поняття. Деякі автори [15, с. 203; 17, с. 441] фокусуються на максимізації прибутку, інші [26, с. 145; 29, с. 21] – на збільшенні валового виторгу, ефективності діяльності або економічних вигод. Різноманіття підходів може бути корисним для більш глибокого розуміння сутності оптимізації доходів.

Незважаючи на різницю в дефініціях, всі автори [3, с. 169; 10, с. 102; 15, с. 203; 17, с. 441; 26, с. 145; 29, с. 21; 34, с. 91] сходяться на думці, що оптимізація доходів – це активний процес, який потребує певних заходів. Ці

заходи можуть включати раціональне використання ресурсів, підвищення ефективності діяльності, розширення ринку збуту, підвищення конкурентоспроможності продукції та інші фактори. Спільні моменти в дефініціях дозволяють виділити ключові аспекти оптимізації доходів.

Таблиця 1.4 – Підходи до визначення сутності оптимізації доходів підприємства

Автор	Визначення / Сутність	Джерело
Бегун С. І.	Оптимізація доходів підприємства – це система заходів, спрямованих на максимізацію прибутку за рахунок раціонального використання ресурсів та підвищення ефективності діяльності.	[3, с. 169]
Гайбура Ю. А.	Оптимізація доходів – це процес пошуку та впровадження кращих способів ведення бізнесу, що веде до збільшення прибутку.	[10, с. 102]
Гуріна Н. В.	Оптимізація доходів – це система заходів, спрямованих на збільшення валового виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рахунок раціонального ціноутворення, розширення ринку збуту та підвищення конкурентоспроможності продукції.	[15, с. 203]
Карпенко Є. А.	Оптимізація доходів – це система заходів, спрямованих на збільшення грошових коштів, які отримує підприємство від продажу продукції (робіт, послуг), а також інших надходжень, пов'язаних з основною діяльністю підприємства.	[17, с. 441]
Мармуль Л. О.	Оптимізація доходів – це система заходів, спрямованих на максимізацію економічних вигод, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності.	[26, с. 145]
Назаренко О. В.	Оптимізація доходів – це процес інноваційної діяльності, який дозволяє підприємству отримувати конкурентну перевагу на ринку і, як наслідок, збільшувати прибуток.	[29, с. 21]
Словінець Л. Г.	Оптимізація доходів – це результат конкурентної боротьби на ринку, який залежить від позицій підприємства в конкурентному середовищі.	[34, с. 91]

Джерело: побудовано на основі [3, с. 169; 10, с. 102; 15, с. 203; 17, с. 441; 26, с. 145; 29, с. 21; 34, с. 91].

Оптимізація доходів підприємства – це комплексний та багатогранний процес, спрямований на максимальне збільшення та ефективне використання доходів, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності [34, с. 98].

Сутність оптимізації доходів полягає в:

– Максимізації прибутку. Це основна мета оптимізації доходів, адже прибуток дає можливість підприємству розвиватися, інвестувати в нові активи, виплачувати дивіденди власникам та забезпечувати фінансову стійкість.

– Підвищенні ефективності діяльності. Оптимізація доходів передбачає раціональне використання ресурсів, зниження витрат, покращення організації виробничого процесу та інші заходи, які ведуть до збільшення рентабельності та конкурентоспроможності підприємства.

– Розширенні ринку збуту. Збільшення доходів неможливе без розширення ринку збуту. Оптимізація доходів передбачає вивчення потреб і запитів споживачів, розробку та впровадження ефективної маркетингової стратегії, освоєння нових ринків збуту.

– Підвищенні конкурентоспроможності продукції. Щоб успішно конкурувати на ринку, підприємство має постійно дбати про підвищення конкурентоспроможності своєї продукції. Оптимізація доходів включає впровадження інновацій, покращення якості продукції, розширення асортименту, формування позитивного іміджу бренду [10, с. 104].

Оптимізація доходів – це постійний процес, який потребує системного підходу та комплексного аналізу всіх факторів, що впливають на доходи підприємства. Важливими аспектами оптимізації доходів є:

– Стратегічне планування. Визначення чітких цілей та завдань оптимізації доходів, розробка стратегії їх досягнення.

– Аналіз та контроль. Постійний аналіз доходів, витрат, рентабельності, конкурентного середовища.

– Впровадження інновацій. Пошук нових способів ведення бізнесу, освоєння нових ринків, розробка нових продуктів.

– Мотивація персоналу. Заохочення персоналу до роботи над збільшенням доходів підприємства [37, с. 14].

Оптимізація доходів підприємства – це стратегічний підхід, спрямований на максимізацію прибутковості та забезпечення ефективного використання ресурсів [16, с. 894].

Оптимізація доходів передбачає пошук і впровадження найбільш ефективних методів збільшення доходу та покращення фінансового становища підприємства [46, с. 187]. Принцип оптимізації доходів підприємства наведені в табл. 1.5. Ключовою метою оптимізації доходів є забезпечення стабільного та стійкого зростання фінансових показників підприємства. Оптимізація доходів включає в себе аналіз ринкових умов, споживацьких тенденцій та конкурентного середовища для визначення найбільш вигідних можливостей.

Таблиця 1.5 – Принцип оптимізації доходів підприємства

Назва принципу	Характеристика
Систематичний аналіз ринкових умов	Постійний моніторинг та аналіз ринкових тенденцій для розуміння змін в споживчому попиті та конкурентному середовищі.
Ефективне ціноутворення	Визначення оптимальної цінової політики, що враховує конкуренцію, витрати виробництва і цінність для клієнтів.
Диверсифікація продуктів та послуг	Розширення асортименту для задоволення різноманітних потреб споживачів та зниження ризиків.
Маркетингова стратегія та реклама	Розробка ефективних маркетингових стратегій та рекламних кампаній для збільшення визнаності та привертання нових клієнтів.
Оптимізація витрат виробництва	Постійне вдосконалення технологій, оптимізація бізнес-процесів та контроль витрат для ефективного виробництва.
Залучення та утримання клієнтів	Розробка програм лояльності, надання знижок та створення позитивного досвіду для забезпечення лояльності клієнтів.
Інновації та впровадження нововведень	Впровадження нових технологій та інноваційних продуктів для забезпечення конкурентоспроможності.
Співпраця та партнерства	Розвиток стратегічних партнерств і співпраця з іншими підприємствами для взаємовигідних угод та розширення ринків.
Гнучкість та адаптація	Здатність швидко реагувати на зміни в економічних, соціальних та політичних умовах для збереження конкурентних переваг.
Соціальна відповідальність бізнесу	Врахування соціальних та етичних аспектів у діяльності підприємства для підвищення репутації та привертання клієнтів.

Джерело: побудовано на основі [46, с. 67].

Правильне ціноутворення є важливою складовою оптимізації доходів, оскільки воно впливає на конкурентоспроможність продукції чи послуги. Залучення нових клієнтів та утримання існуючих – ключова стратегія для збільшення обсягів реалізації та розширення ринкової частки. Диверсифікація продуктів чи послуг дозволяє розширити асортимент та задовольнити різноманітні потреби споживачів. Ефективна рекламна політика та маркетингові стратегії сприяють підвищенню уваги споживачів до продукції підприємства [50, с. 10]. Зниження витрат на виробництво та оптимізація бізнес-процесів є важливими елементами стратегії оптимізації доходів. Вивчення та аналіз конкуренції дозволяє реагувати на ринкові тенденції та швидко адаптуватися до змін [51, с. 161].

Удосконалення якості продукції чи послуги сприяє підвищенню задоволення клієнтів та їх лояльності. Впровадження інноваційних технологій може призвести до створення нових продуктів та збільшення конкурентоспроможності. Співпраця з партнерами та розширення бізнес-мережі може відкрити нові ринки та збільшити обсяги продажів [44, с. 63].

Ефективне управління обсягами виробництва та запасами допомагає уникнути зайвих витрат та підвищити ефективність. Ретельний аналіз фінансових показників дозволяє визначити слабкі сторони та здійснювати корекції для підвищення ефективності. Впровадження програм лояльності та знижок може стимулювати покупців та збільшувати їхню активність. Гнучкість до змін у ринкових умовах та швидка адаптація дозволяють ефективно реагувати на нові виклики. Постійне вдосконалення стратегій збуту та дистрибуції сприяє оптимізації шляхів доставки та розповсюдження продукції. Вивчення попиту та прогнозування ринкових тенденцій дозволяє адаптувати виробництво до очікуваних змін. Неперервний моніторинг фінансової та економічної ефективності допомагає вчасно виявляти проблеми та розробляти оптимальні рішення [47, с. 11].

Отже, оптимізація доходів – це важливий фактор успішного розвитку будь-якого підприємства. Вона дає можливість підприємству збільшити

прибуток, підвищити конкурентоспроможність, забезпечити стійке зростання та розвиток.

Висновки за розділом 1

За результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Досліджено економічну сутність та поняття доходів підприємства. Дохід – це економічне поняття, що характеризує грошові надходження, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності. Доходи поділяються на операційні, інвестиційні, фінансові та інші. Важливо розуміти економічну сутність та поняття доходів для правильного ведення бухгалтерського обліку та аналізу фінансового стану підприємства. Економічна сутність та поняття доходів підприємства є ключовими аспектами його фінансової діяльності. Доходи відображають грошові та матеріальні потоки, що виникають внаслідок економічних операцій.

Надано класифікацію та джерела доходів підприємства. Доходи класифікуються за видом діяльності, джерелом надходження, ступенем готовності продукції, періодом виникнення та залежно від оподаткування. Джерелами доходів можуть бути: продаж товарів, робіт, послуг, надання майна в оренду, інвестиції, державна допомога, благодійні внески та інші. Знання класифікації та джерел доходів дозволяє краще зрозуміти структуру доходів підприємства. Класифікація та джерела доходів підприємства розкривають різноманітність шляхів отримання доходів, включаючи продаж продукції, інвестиції, оренду та державну допомогу. Це дозволяє підприємствам розробляти стратегії для максимізації доходів.

Визначено сутність та принципи оптимізації доходів підприємства. Оптимізація доходів – це комплексний процес, спрямований на максимізацію

прибутку та ефективного використання доходів. Сутність оптимізації доходів полягає в максимізації прибутку, підвищенні ефективності діяльності, розширенні ринку збуту. Принципи оптимізації доходів: системність, комплексність, стратегічне планування, аналіз та контроль, впровадження інновацій, мотивація персоналу. Оптимізація доходів підприємства є критично важливою для його успішності. Сутність оптимізації полягає в формуванні оптимального доходу, необхідного для покриття витрат, податків та отримання прибутку, забезпечуючи розширене відтворення. Принципи оптимізації доходів підприємства включають раціональний підхід до управління матеріальними ресурсами, фінансовими операціями та персоналом. Максимізація доходів є стратегічною метою, що дозволяє забезпечити стабільність та конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ НА ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Приватне акціонерне товариство «Тернопільський молокозавод» було засноване у 1957 році. Продукція компанії позиціонується під торговою маркою «Молокія». В асортименті «Молокії» представлено понад 80 видів продукції, включаючи молоко, йогурт, кефір, сметану, сир та вершкове масло. Бренд «Молокія» входить до ТОП-5 виробників молочної продукції в Україні та займає провідні позиції у виробництві казеїну. Виробничі потужності «Молокії» відповідають високим стандартам якості та сертифіковані за стандартом ISO 22000:2018. Кількість працівників на підприємстві становить 1164 особи. Адреса: вулиця Лозовецька, 28, Тернопіль, Тернопільська область, 46000 [30].

Приватне акціонерне товариство «Тернопільський молокозавод» є відомим виробником молочної продукції у Тернопільській області. Підприємство має великий досвід у галузі переробки молока та виробництва сировини для харчової промисловості. Завдяки високим стандартам якості та сучасному обладнанню, «Тернопільський молокозавод» забезпечує споживачів своєю продукцією високої якості. Підприємство має широкую мережу філій, що дозволяє забезпечувати молочною продукцією не лише місцевий ринок, а й інші регіони. Керівництво компанії постійно працює над вдосконаленням виробничих процесів та розширенням асортименту продукції, щоб задовольнити потреби ринку та забезпечити конкурентоспроможність [30].

Загальна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод» наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Показник	Характеристика
ЄДРПОУ	30356917
Назва	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «Тернопільський молокозавод» (ПрАТ «Тернопільський молокозавод»)
Організаційна форма	Акціонерне товариство
Адреса	46010, Тернопільська область, місто Тернопіль, вулиця Лозовецька, будинок 28
Стан	Зареєстровано
Дата реєстрації	23.10.2000 (23 роки 4 місяці)
Керівник	Ковальчук Віталій Володимирович
Статутний капітал	15 800 000.00 грн
Кількість працівників	450 (станом на 2023 рік)
Види діяльності	10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру, 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель, 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами, 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, 49.41 Вантажний автомобільний транспорт, 52.10 Складське господарство, 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
Веб-сайт	https://molokija.com/

Джерело: побудовано на основі [30].

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» – одне з найбільших підприємств з переробки молока в Україні. Завод має потужність 500 тонн молока на добу. Підприємство випускає широкий асортимент молочної продукції під брендом «Молокія». Продукція ПрАТ «Тернопільський молокозавод» експортується в країни ЄС, США та Канаду [30].

Організаційна структура ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за напрямками підпорядкування наведена на рис. 2.1. Організаційна структура ПрАТ «Тернопільський молокозавод» відповідає масштабам та складності діяльності підприємства.

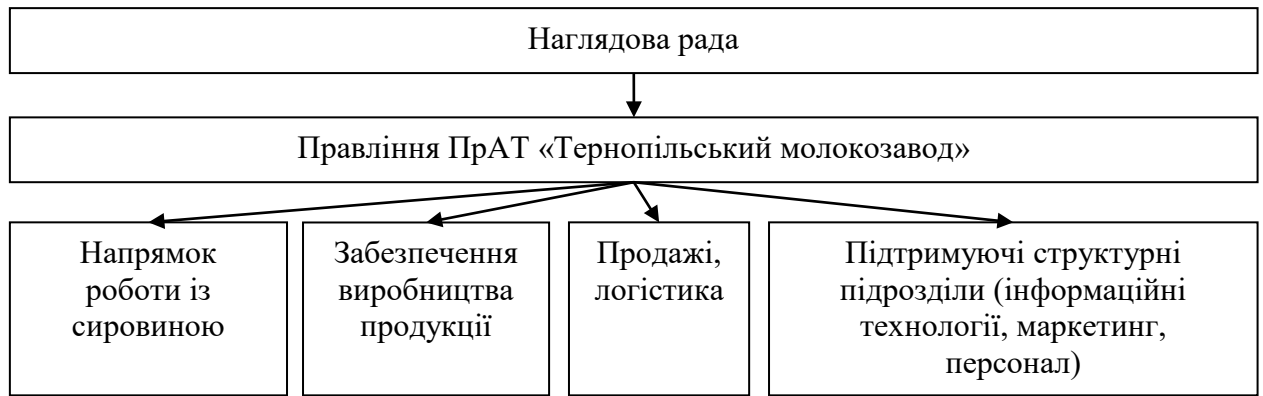

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за напрямками підпорядкування

Джерело: побудовано на основі [30].

Організаційна структура Приватного акціонерного товариства «Тернопільський молокозавод» за напрямками підпорядкування поділена на кілька ключових відділень:

1. Наглядова рада – відповідає за стратегічне керівництво та нагляд за діяльністю підприємства.

2. Правління ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Керівництво щоденною оперативною діяльністю компанії, прийняття стратегічних та тактичних рішень.

3. Напрямок роботи із сировиною – відповідає за закупівлю та забезпечення сировиною необхідною для виробництва молочної продукції.

4. Забезпечення виробництва продукції – включає у себе всі виробничі підрозділи, які займаються переробкою сировини та виробництвом молочної продукції.

5. Продажі, логістика – відповідає за збут готової продукції, організацію логістичних процесів та постачання продукції на ринок.

6. Підтримуючі структурні підрозділи (інформаційні технології, маркетинг, персонал) – включають у себе відділи, які забезпечують підтримку управління в галузі інформаційних технологій, маркетингу та управління персоналом.

Кожне з цих відділень виконує важливі функції для забезпечення ефективної роботи підприємства та досягнення стратегічних цілей.

Використовуючи фінансову звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (додатки А-В) [31], проаналізуємо активи підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показники	Станом на 31.12.			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	950	615	364	-586	-61,68
первісна вартість	4 331	4 420	4 369	38	0,88
накопичена амортизація	3 381	3 805	4 005	624	18,46
Незавершені капітальні інвестиції	195 631	189 035	486 677	291046	148,77
Основні засоби	477 776	440 064	422 802	-54974	-11,51
первісна вартість	718 103	742 832	801 816	83713	11,66
знос	240 327	302 768	379 014	138687	57,71
Довгострокові фінансові інвестиції	2 700	6 484	2 785	85	3,15
Усього за розділом I	677 057	636 198	912 628	235571	34,79
II. Оборотні активи					
Запаси	133 058	222 198	196 821	63763	47,92
Виробничі запаси	52 989	86 454	103 915	50926	96,11
Готова продукція	79 244	135 120	92 403	13159	16,61
Товари	825	624	503	-322	-39,03
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	185 336	262 409	283 950	98614	53,21
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	5 590	73 741	79 908	74318	1329,48
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2 426	0	57	-2369	-97,65
Інша поточна дебіторська заборгованість	798	615	10 512	9714	1217,29
Гроші та їх еквіваленти	11 445	43 071	26 797	15352	134,14
Готівка	625	415	674	49	7,84
Рахунки в банках	10 820	42 656	26 123	15303	141,43
Інші оборотні активи	17 532	40 195	59 617	42085	240,05
Усього за розділом II	356 185	642 229	657 662	301477	84,64
Баланс	1 033 242	1 278 427	1 570 290	537048	51,98

Джерело: побудовано на основі [31].

Значення нематеріальних активів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зменшилося на 586 тис. грн або на 61,68%, що говорить про можливе зменшення інвестицій у розробку нових технологій чи патентів. Упродовж 2021-2023 рр. відбулося значне зростання незавершених капітальних інвестицій у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 148,77%, що свідчить про активні інвестиції в капітальні будівництва та розвиток виробничих потужностей.

Загальна вартість основних засобів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зменшилася на 11,51%, що пов'язано зі зниженням вартості активів в результаті їх зносу або відчуження.

Сума запасів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшилася на 47,92%, що свідчить про збільшення обсягів виробництва або збільшення вартості запасів.

Дебіторська заборгованість у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла на 53,21%, що є результатом збільшення обсягів продажу та видачі кредитів покупцям.

Сума грошових коштів та їх еквівалентів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла на 134,14%, що пов'язане зі збільшенням обсягів фінансових операцій та збереженням готівки в банках.

Загальна сума активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшилася на 51,98%, що свідчить про загальне підвищення активності та розвитку підприємства.

Загалом можна сказати, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» демонструє позитивну динаміку, збільшуючи як необоротні, так і оборотні активи протягом 2021-2023 рр. Однак, варто враховувати, що збільшення обсягів активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» пов'язане з розширенням бізнесу та залученням додаткових інвестицій.

Проаналізуємо структуру необоротних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (рис. 2.2).

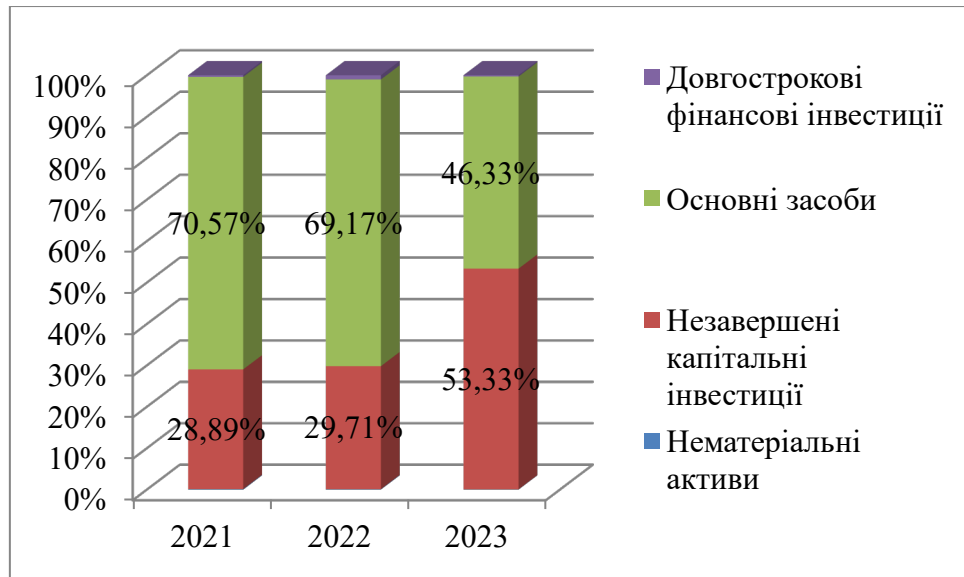

Рисунок 2.2 – Структура необоротних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

Відсоткове співвідношення нематеріальних активів до загальної суми необоротних активів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зменшилося з 0,14% у 2021 році до 0,04% у 2023 році, що вказує на зменшення інвестицій в розробку нових технологій або придбання патентів. Відсоток незавершених капітальних інвестицій від загальної суми необоротних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс з 28,89% у 2021 році до 53,33% у 2023 році, що свідчить про активні інвестиції в капітальні будівництва та розвиток виробничих потужностей. Частка основних засобів у структурі необоротних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зменшилася з 70,57% у 2021 році до 46,33% у 2023 році, що пов'язано зі зниженням вартості активів в результаті їх зносу або відчуження. Відсоткове співвідношення довгострокових фінансових інвестицій до загальної суми необоротних активів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» змінювалося від 0,40% у 2021 році до 0,31% у 2023 році, що вказує на стратегічні інвестиції компанії у фінансові інструменти та довгострокові проекти.

Проаналізуємо структуру оборотних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (рис. 2.3).

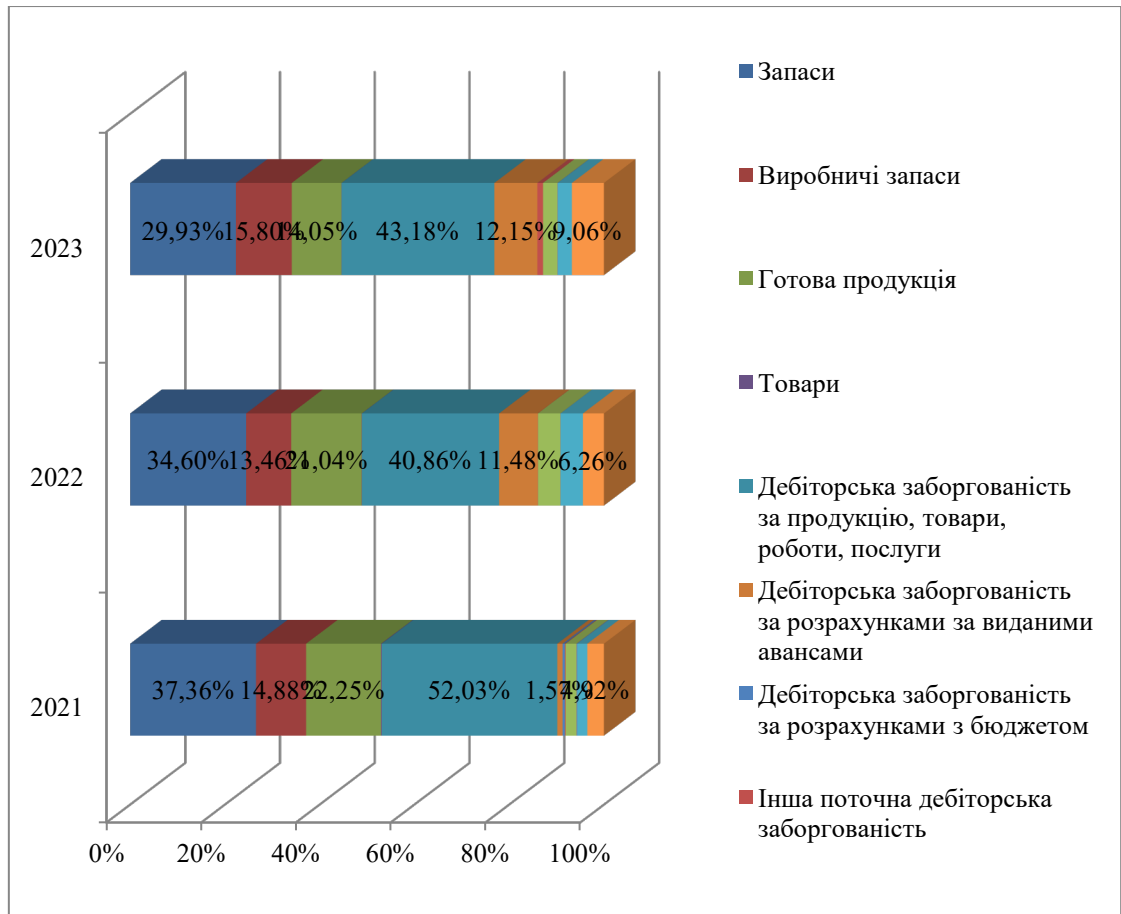

Рисунок 2.3 – Структура оборотних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

Використовуючи фінансову звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (додатки А-В) [31], проаналізуємо пасиви підприємства (табл. 2.3).

Частка запасів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у структурі оборотних активів зменшилася з 37,36% у 2021 році до 29,93% у 2023 році, що свідчить про оптимізацію управління запасами та покращення ефективності виробничих процесів. Частка дебіторської заборгованості відносно продукції, товарів, робіт та послуг у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зменшилася з 52,03% у 2021 році до 43,18% у 2023 році, що свідчить про зменшення кількості несплачених рахунків або покращення управління кредитними операціями.

Таблиця 2.3 – Аналіз пасивів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показники	Станом на 31.12.			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	15 000	15 800	15 800	800	5,33
Додатковий капітал	0	0	19 200	19200	x
Резервний капітал	1 278	1 278	1 278	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	408 222	609 705	700 428	292206	71,58
Усього за розділом I	424 500	626 783	736 706	312206	73,55
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	36 481	37 054	30 485	-5996	-16,44
Довгострокові кредити банків	0	118 681	229 937	229937	x
Інші довгострокові зобов'язання	141	141	52	-89	-63,12
Усього за розділом II	36 622	155 876	260 474	223852	611,25
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	18 581	0	0	-18581	-100,00
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	288 128	190 812	162 284	-125844	-43,68
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	162 045	163 927	283 136	121091	74,73
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1 121	24 781	10 128	9007	803,48
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	2 761	3 099	1 986	-775	-28,07
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	9 389	12 402	12 798	3409	36,31
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	24 907	15 214	842	-24065	-96,62
Поточні забезпечення	22 129	55 916	54 110	31981	144,52
Доходи майбутніх періодів	97	97	0	-97	-100,00
Інші поточні зобов'язання	42 962	29 520	47 826	4864	11,32
Усього за розділом III	572 120	495 768	573 110	990	0,17
Баланс	1033242	1 278 427	1570290	537048	51,98

Джерело: побудовано на основі [31].

Частка грошових коштів та їх еквівалентів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зменшилася з 3,21% у 2021 році до 4,07% у 2023 році, що свідчить про зміну стратегії управління ліквідними активами компанії. Частка інших оборотних активів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зросла з 4,92% у 2021 році до 9,06% у 2023 році, що вказує на збільшення інвестицій у короткострокові фінансові інструменти або інші види активів.

Структура капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» наведена на рис. 2.4.

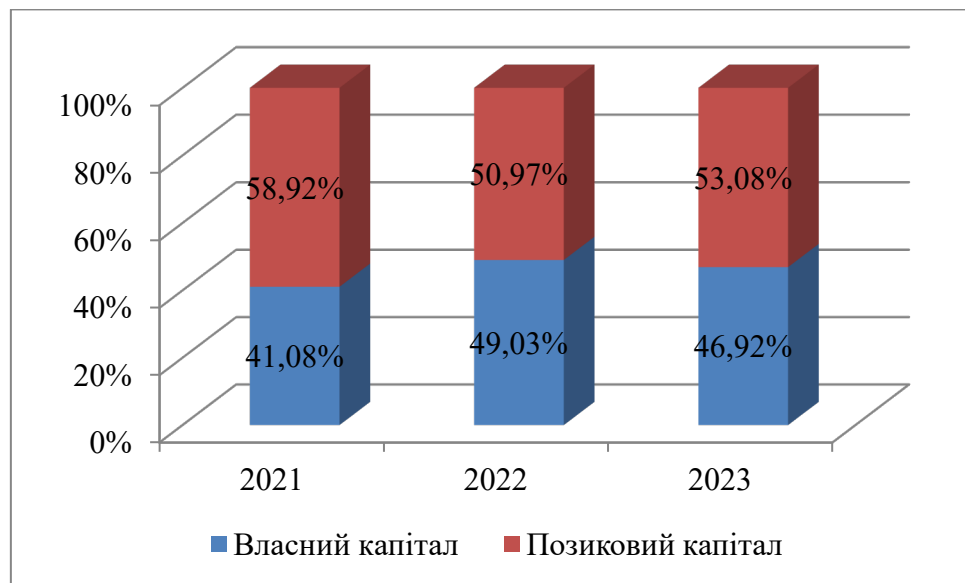

Рисунок 2.4 – Структура капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

Частка власного капіталу у структурі капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшилася з 41,08% у 2021 році до 46,92% у 2023 році, що свідчить про збільшення фінансової стабільності підприємства, оскільки власний капітал є джерелом довгострокового фінансування. Частка позикового капіталу у структурі капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» скоротилася з 58,92% у 2021 році до 53,08% у 2023 році, що свідчить про зменшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування та зменшення ризику з боку зобов'язань. Зміни в структурі

капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» вказують на те, що компанія може активно працювати над оптимізацією свого фінансового портфеля та стратегії фінансування для забезпечення стабільного розвитку та збільшення ефективності своєї діяльності. Збільшення частки власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» свідчить про збільшення впевненості інвесторів у перспективах підприємства, що є позитивним сигналом для його фінансового стану.

Структура власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» наведена на рис. 2.5.

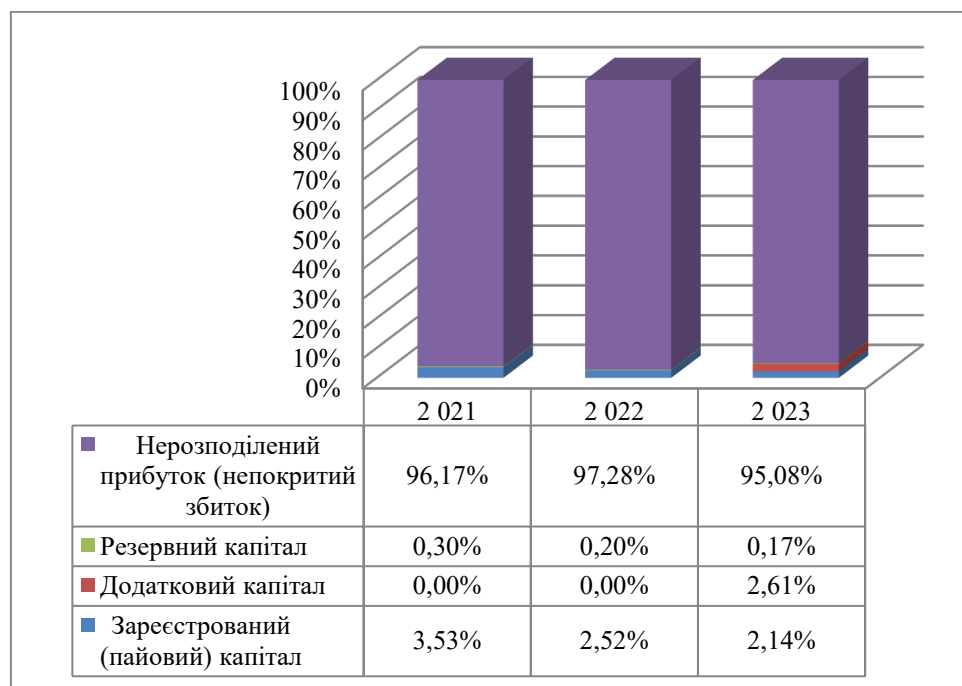

Рисунок 2.5 – Структура власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

Частка зареєстрованого капіталу в структурі власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зменшилася з 3,53% у 2021 році до 2,14% у 2023 році, що пов'язано з розрядженням акцій або їх викупом компанією. У 2023 році з'явився додатковий капітал, який становить 2,61% від загальної суми власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод», що є результатом додаткових інвестицій або збільшенням статутного капіталу

підприємства. Частка резервного капіталу зазнала незначних змін протягом аналізованого періоду, що є результатом рішень про виділення або використання резервів компанії. Найбільш значна частина власного капіталу – нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – складає від 95,08% у 2023 році, що свідчить про те, що підприємство зазвичай не виділяє великі суми прибутку на дивіденди або інші цілі і залишає їх для розвитку бізнесу чи резервів. У цілому, структура власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. показує стабільність і можливе зростання статутного капіталу через залучення додаткового капіталу, а також показує консервативний підхід до розподілу прибутку компанією.

Структура позикового капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» наведена на рис. 2.6.

Рисунок 2.6 – Структура позикового капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

У 2021 році короткострокові кредити банків у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» становили 3,25% від загальної суми позикового капіталу, але у 2022-2023 рр. короткострокових кредитів на підприємстві не було, що свідчить про зміну стратегії компанії щодо короткострокового фінансування або сплату заборгованості. Частка поточної кредиторської заборгованості ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за такими видами поточних зобов'язань як: за розрахунками від товарів, робіт, послуг, з бюджетом та зі страхування, а також розрахунками з оплати праці, за одержаними авансами та забезпеченням зменшилася упродовж 2021-2023 рр., що свідчить про зміну підходу до оплати та управління кредиторською заборгованістю. Частка поточних забезпечень та інших поточних зобов'язань у структурі позикового капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла, що свідчить про збільшення поточних зобов'язань та надання забезпечень. Загалом, зміни в структурі позикового капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. вказують на можливі зміни в управлінні фінансовими ресурсами компанії, що спрямовано на зменшення ризиків або оптимізацію фінансових потоків.

Використовуючи фінансову звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (додатки А-В) [31], проаналізуємо показники Звіту про фінансові результати підприємства (табл. 2.4).

Чистий дохід ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився за 2021-2023 рр. на 73,61% до 4 038 979 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про успішну стратегію маркетингу та збільшення обсягів продажів компанії. Собівартість реалізованої продукції у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла пропорційно збільшенню доходів, що вказує на зростання витрат на виробництво товарів. Валовий прибуток ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшився на 140,74%, що вказує на ефективність виробничої діяльності підприємства.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників Звіту про фінансові результати ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показники	Роки			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2 326 475	3 497 941	4 038 979	1 712 504	73,61
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2 092 681	2 790 536	3 476 149	1 383 468	66,11
Валовий прибуток	233 794	707 405	562 830	329 036	140,74
Інші операційні доходи	1 568	13 917	17 282	15 714	1002,17
Адміністративні витрати	47 558	67 280	98 747	51 189	107,63
Витрати на збут	138 585	287 950	222 701	84 116	60,70
Інші операційні витрати	44 782	28 071	64 293	19 511	43,57
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	4 437	338 021	194 371	189 934	4280,69
Інші фінансові доходи	0	0	447	447	x
Інші доходи	8	83	54	46	575,00
Фінансові витрати	29 311	30 001	37 447	8 136	27,76
Інші витрати	4 014	65 155	12 286	8 272	206,08
Фінансовий результат до оподаткування	-28 880	242 948	145 139	174 019	-602,56
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-6 736	59 601	33 411	40 147	-596,01
Чистий прибуток (збиток)	-22 144	183 347	111 728	133 872	604,55
Елементи операційних витрат					
Матеріальні затрати	1 970 152	2 701 081	3 192 405	1 222 253	62,04
Витрати на оплату праці	196 729	306 530	407 569	210 840	107,17
Відрахування на соціальні заходи	42 763	66 268	87 356	44 593	104,28
Амортизація	69 180	71 887	81 725	12 545	18,13
Інші операційні витрати	44 782	28 071	92 835	48 053	107,30
Разом операційних витрат	2 323 606	3 173 837	3 861 890	1 538 284	66,20

Джерело: побудовано на основі [31].

Адміністративні витрати та витрати на збут у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. також зросли, але в меншій мірі порівняно зі збільшенням доходів. Чистий прибуток у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшився на 111728 тис. грн. Це вказує на

те, що підприємство досягло позитивних результатів у фінансовій діяльності за аналізований період.

Матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи та інші операційні витрати в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросли пропорційно до збільшенню обсягів виробництва та реалізації продукції.

У табл. 2.5 проведений розрахунок основних коефіцієнтів фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.5 – Основні коефіцієнти фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.
Коефіцієнти ліквідності				
1. Поточний коефіцієнт	1,84	2,12	1,93	0,09
2. Швидкий коефіцієнт	1,23	1,48	1,29	0,06
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,45	0,58	0,49	0,04
Коефіцієнти ділової активності				0
4. Оборотноість оборотних коштів	4,23	5,12	4,67	0,44
5. Середній період обороту оборотних коштів	86	71	77	-9
6. Оборотноість запасів	6,09	7,42	6,78	0,69
7. Середній період обороту запасів	59	50	54	-5
8. Оборотноість дебіторської заборгованості	7,89	10,23	8,97	1,08
9. Середній період обороту дебіторської заборгованості	46	36	40	-6
10. Оборотноість кредиторської заборгованості	6,32	8,14	7,23	0,91
11. Середній період обороту кредиторської заборгованості	57	45	52	-5
Коефіцієнти рентабельності				0
12. Рентабельність продажів	10,08%	10,25%	8,44%	-1,64%
13. Рентабельність валового прибутку	11,22%	12,75%	10,21%	-1,01%
14. Рентабельність операційної діяльності	2,00%	9,67%	4,82%	2,82%
15. Рентабельність чистих активів	12,45%	16,78%	12,31%	-0,14%
16. Рентабельність власного капіталу	24,32%	33,01%	24,21%	-0,11%
Коефіцієнти фінансової стійкості				
17. Коефіцієнт автономії	0,41	0,49	0,47	0,06
18. Коефіцієнт фінансового левериджу	1,59	1,02	1,13	-0,46
19. Коефіцієнт покриття боргів	0,63	1	0,84	0,21
20. Коефіцієнт загальної заборгованості	0,59	0,51	0,53	-0,06

Джерело: розраховано на основі [31].

Поточний коефіцієнт у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зменшився на 0,09, що свідчить про невелике зниження здатності компанії погасити поточні зобов'язання з наявних активів. Значення швидкого коефіцієнта ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. також зменшилося, але лише на 0,06, що свідчить про стабільність фінансового стану компанії. Абсолютна ліквідність у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зменшилася на 0,04, що вказує на зниження здатності компанії погасити поточні зобов'язання з найбільш ліквідних активів.

Збільшення оборотності оборотних коштів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. на 0,44 свідчить про покращення ефективності управління оборотними активами. Оборотність запасів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла на 0,69, що свідчить про більш ефективне управління запасами і зменшення їх оборотного періоду. Збільшення оборотності дебіторської заборгованості в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. на 1,08 вказує на більш ефективний процес вирахування коштів від клієнтів.

Зменшення рентабельності продажів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. на 1,64% свідчить про зниження ефективності управління виробництвом та збутом.

Збільшення коефіцієнта автономії у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. на 0,06 свідчить про підвищення стійкості підприємства та збільшення його здатності використовувати власні засоби. Зменшення коефіцієнта фінансового левериджу в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. на 0,46 вказує на зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Отже, загалом, позитивні зміни багатьох показників, таких як оборотність оборотних коштів і запасів, свідчать про покращення ефективності управління активами в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. Однак зниження рентабельності продажів у ПрАТ

«Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. вимагає уваги та може вимагати коригування стратегії управління виробництвом та маркетингу. У той же час, збільшення коефіцієнта автономії і зниження коефіцієнта фінансового левериджу свідчать про покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр.

2.2. Аналіз доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» продемонструвало значний ріст доходів протягом трьох років, з 2021 по 2023 рік. Аналіз зміни доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2326475	3497941	4038979	+1712504
В тому числі:				
- Реалізація продукції	2298432	3450789	3992147	+1693715
- Реалізація товарів	17 010	36 412	35892	+18882
- Надання послуг	11033	10740	10940	-93
Інші операційні доходи	1568	13917	17282	+15714

Джерело: побудовано на основі [31].

Динаміка доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. свідчить про значне зростання. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 73,61%, з 2 326 475 тис. грн у 2021 році до 4 038 979 тис. грн у 2023 році. При цьому реалізація продукції, товарів та послуг показала стабільне зростання, з особливою активністю у реалізації продукції, що зросла на 73,64%. Інші операційні доходи також значно зросли, збільшившись на 1002,17%, що свідчить про додаткові джерела доходу

компанії. Реалізація товарів показала помітний приріст на 111,16%, досягнувши 35 892 тис. грн у 2023 році. Надання послуг залишилося на відносно стабільному рівні з незначним зменшенням на 0,84% в порівнянні з 2021 роком.

Структура доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. наведена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Структура доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. (%)

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100,00%	100,00%	100,00%	-
В тому числі:				
- Реалізація продукції	99,15%	98,68%	98,85%	-0,30%
- Реалізація товарів	0,73%	1,04%	0,89%	+0,16%
- Надання послуг	0,12%	0,28%	0,26%	+0,14%
Інші операційні доходи	0,67%	3,96%	4,28%	+3,61%

Джерело: побудовано на основі [31].

Аналізуючи табл. 2.7, варто відзначити, що структура доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зазнала деяких змін за 2021-2023 рр. Реалізація продукції у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» залишається основним джерелом доходу компанії, проте відсоток цієї складової трохи зменшився з 99,15% у 2021 році до 98,85% у 2023 році. Реалізація товарів у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» також є значущою частиною доходів, хоча вона складає малу частину загального доходу, її відсоток зріс з 0,73% у 2021 році до 0,89% у 2023 році. Надання послуг, хоч і є дуже малою частиною доходів, також зазнало деякого зменшення, з 0,12% у 2021 році до 0,26% у 2023 році. Інші операційні доходи в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» значно збільшилися з 0,67% у 2021 році до 4,28% у 2023 році, що свідчить про розширення діяльності компанії або збільшення додаткових доходів.

Основний напрямок діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» – виробництво молочної продукції (молоко, кефір, сметана, йогурт, масло та

кисломолочний сир). Динаміка доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за видами продукції упродовж 2021-2023 рр. наведена в табл. 2.8.

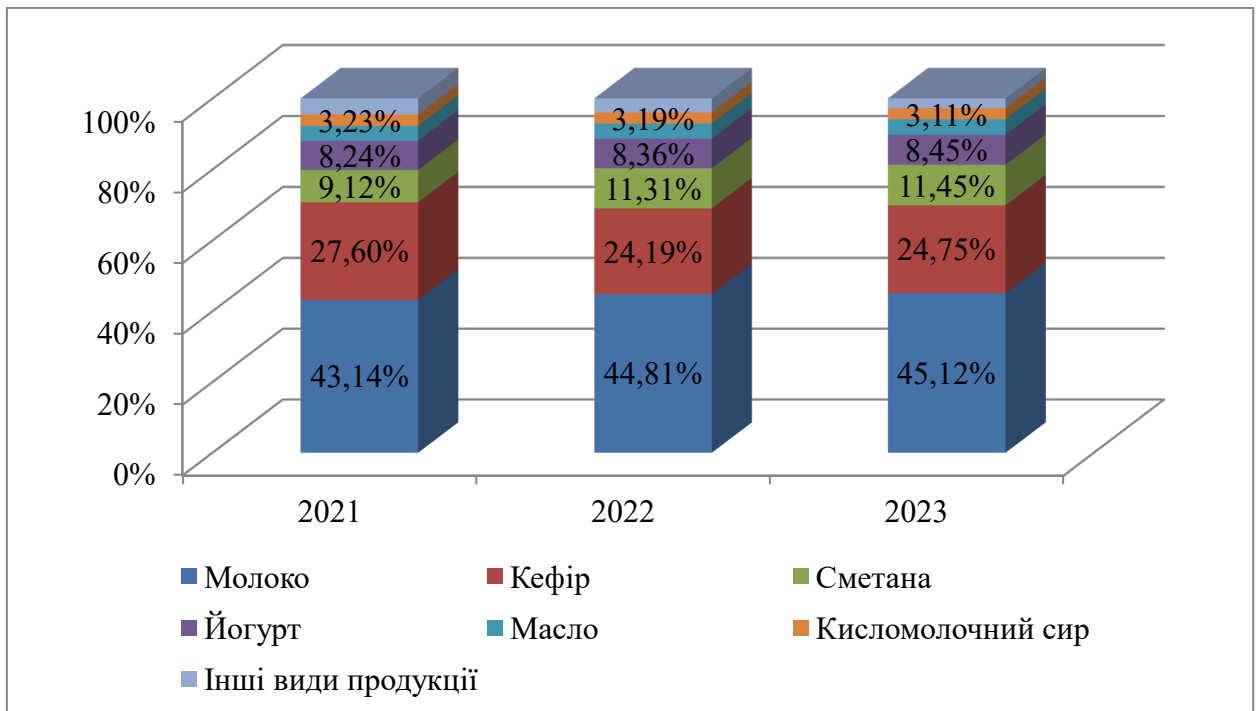
Таблиця 2.8 – Аналіз доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за видами продукції упродовж 2021-2023 рр. (тис. грн)

Вид продукції	Роки			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
Молоко	1003641,3	1567427,4	1822387,3	818746,0	81,58
Кефір	642107,1	846151,9	999647,3	357540,2	55,68
Сметана	212174,5	395617,1	462463,1	250288,6	117,96
Йогурт	191701,5	292427,9	341293,7	149592,2	78,03
Масло	96548,7	147962,9	177311,2	80762,5	83,65
Кисломолочний сир	75145,1	111584,3	125612,2	50467,1	67,16
Інші види продукції	105156,7	136769,5	110264,1	5107,5	4,86
Всього чистий дохід	2326475,0	3497941,0	4038979,0	1712504,0	73,61

Джерело: побудовано на основі [31].

За 2021-2023 рр. дохід від продажу молока в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився на 818746 тис. грн або на 81,58%. Молоко є основним джерелом доходу компанії. Дохід від кефіру в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 357540,2 тис. грн, що становить збільшення на 55,68% за 2021-2023 рр. За 2021-2023 рр. дохід від сметани в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився на 250288,6 тис. грн, або на 117,96%. Дохід від йогурту в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 149592,2 тис. грн, що складає 78,03%. Дохід від масла в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 80762,5 тис. грн, або на 83,65%. Дохід від кисломолочного сиру в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 50467,1 тис. грн, що становить 67,16%. Дохід від інших видів продукції в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 51075 тис. грн, або на 4,86%. У цілому чистий дохід в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зріс на 1712504 тис. грн, або на 73,61%. Загалом можна побачити, що майже всі види продукції показали позитивну динаміку зростання доходів протягом зазначеного періоду, що свідчить про успішну діяльність компанії. Особливо варто відзначити зростання доходів від сметани та молока.

Структура доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за видами продукції упродовж 2021-2023 рр. наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Структура доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за видами продукції упродовж 2021-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [31].

З 2021 по 2023 рік частка доходу від продажу молока в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зросла з 43,14% до 45,12%. Частка доходу від кефіру зменшилася з 27,60% в 2021 році до 24,75% в 2023 році. Відсоткова частка доходу від сметани зросла з 9,12% в 2021 році до 11,45% в 2023 році. Частка доходу від йогурту в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» трохи зросла з 8,24% в 2021 році до 8,45% в 2023 році. Частка доходу від масла також збільшилася з 4,15% в 2021 році до 4,39% в 2023 році. Частка доходу від кисломолочного сиру трохи зменшилася з 3,23% в 2021 році до 3,11% в 2023 році. Частка доходу від інших видів продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» скоротилася з 4,52% в 2021 році до 2,73% в 2023 році.

Отже, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» продемонструвало значне зростання доходів протягом 2021-2023 років. Чистий дохід від реалізації продукції в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився на 73,61%, з 2

326 475 тис. грн у 2021 році до 4 038 979 тис. грн у 2023 році. Зростання спостерігалось у всіх основних видах продукції: чистий дохід від продажу молока зріс на 81,58%; чистий дохід від продажу кефіру зріс на 55,68%; чистий дохід від продажу сметани зріс на 117,96%; чистий дохід від продажу йогурту зріс на 78,03%; чистий дохід від продажу масла зріс на 83,65%; чистий дохід від продажу кисломолочного сиру зріс на 67,16%; чистий дохід від продажу інших видів продукції зріс на 4,86%. Основним джерелом доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» упродовж 2021-2023 рр. залишається молоко, частка якого у структурі доходів зросла з 43,14% до 45,12%. Частка кефіру в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» дещо зменшилася: з 27,60% до 24,75% упродовж 2021-2023 рр. Спостерігається зростання частки доходів від сметани в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» з 9,12% до 11,45% за 2021-2023 рр. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має диверсифіковану структуру доходів, що робить його стійкішим до ризиків. Спостерігається тенденція до розширення асортименту продукції та пошуку нових джерел доходів.

2.3 Аналіз конкурентного середовища ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Україна має один з найбільших ринків молочної продукції в Європі. Молочні продукти займають ключове місце в харчуванні українців. Ринок молочної продукції в Україні відзначається високим рівнем конкуренції та великим потенціалом для росту. У 2023 році виробництво молока в Україні склало близько 11,5 мільйонів тонн, що становить близько 1,3% світового виробництва. Основним споживачем молочної продукції в Україні є населення, яке в 2023 році споживало близько 95% загального обсягу молочної продукції. Головні виробники молочної продукції –

сільськогосподарські підприємства, що виробляють близько 75% загального обсягу молока. Решта 25% виробництва припадає на малі та середні підприємства, а також приватні господарства. Україна виробляє широкий спектр молочної продукції, включаючи молоко, молокопродукти, сири та масло. Протягом 2023 року молоко складало близько 60% від загального обсягу виробництва молочної продукції, молокопродукти – 30%, сири – 6%, а масло – 4% [32].

Експорт молочної продукції з України відіграє важливу роль у забезпеченні валютних надходжень у країну. У 2023 році експорт молочної продукції з України склав близько 1,5 мільярда доларів США. Основними ринками експорту є країни Європейського Союзу та Китай. Щодо імпорту молочної продукції, він залишається в порівняно невеликих масштабах. У 2023 році імпорт молочної продукції в Україну становив близько 0,5 мільярда доларів США, з основними постачальниками з країн Європейського Союзу [32].

У 2023 році в Україні спостерігалися основні тенденції на ринку молочної продукції, такі як збільшення споживання різних видів молочних продуктів, зокрема кисломолочних продуктів, йогуртів та сирів; зростання популярності органічної молочної продукції; підвищений попит на функціональні молочні продукти, що містять корисні добавки для здоров'я, такі як пребіотики, пробіотики та вітамінні комплекси. Дані про місткість ринку, його прибутковість та динаміку розвитку розглянуті у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Місткість, прибутковість та динаміка розвитку ринку молочної продукції в Україні

Показники	2021	2022	2023
Місткість ринку, млрд грн	9,4	10,2	11,3
Приріст ринку, %	8,5	11,0	11,0
Прибутковість виробників молочної продукції, %	10	11	12
Рентабельність виробництва молочної продукції, %	15	16	17
Інвестиції в молочну галузь, млрд грн	1,2	1,4	1,6

Джерело: створено на основі [32].

У 2023 році місткість ринку молочної продукції в Україні досягла 11,3 мільярдів гривень, збільшившись на 11,0% порівняно з попереднім роком. Прибутковість виробників у цьому секторі зросла на 1%, а рентабельність виробництва на 2%. Інвестиції в молочну галузь також зросли на 25% у порівнянні з попереднім роком, що свідчить про перспективність цього сектору в економіці України [32].

Війна в Україні призвела до серйозних викликів на ринку молочної продукції. Основні бар'єри включають зменшення виробництва молока через пошкодження або знищення ферм, підвищення цін на сировину та енергоносії, а також порушення логістичних ланцюгів, що ускладнює транспортування молочних продуктів та збільшує їх вартість. Відтак, ціни на молочну продукцію в Україні значно зросли. Наприклад, у травні 2024 року ціна на молоко була на 30% вищою, ніж у травні 2023 року. Уряд України вживає заходів для пом'якшення цих проблем, зокрема, надає субсидії фермерам для відновлення виробництва та зниження цін на корми, а також працює над відновленням логістичних ланцюгів. Однак ці заходи поки що не вирішили всі проблеми на ринку молочної продукції в Україні, і очікується, що ці виклики залишатимуться актуальними ще протягом певного часу після завершення війни.

Під час війни в Україні конкурентне середовище на ринку молочної продукції зазнало певних змін. Зокрема, внаслідок війни зменшилася пропозиція молочної продукції, що призвело до зростання цін. Крім того, посилилася сила постачальників сировини, оскільки вони можуть вимагати більш високих цін.

За даними Державної служби статистики України [32], обсяг ринку молочної продукції в Україні в 2023 році становив 11,3 млрд грн. Це на 10% більше, ніж у 2022 році. Структура ринку молочної продукції в Україні в 2023 році виглядає наступним чином:

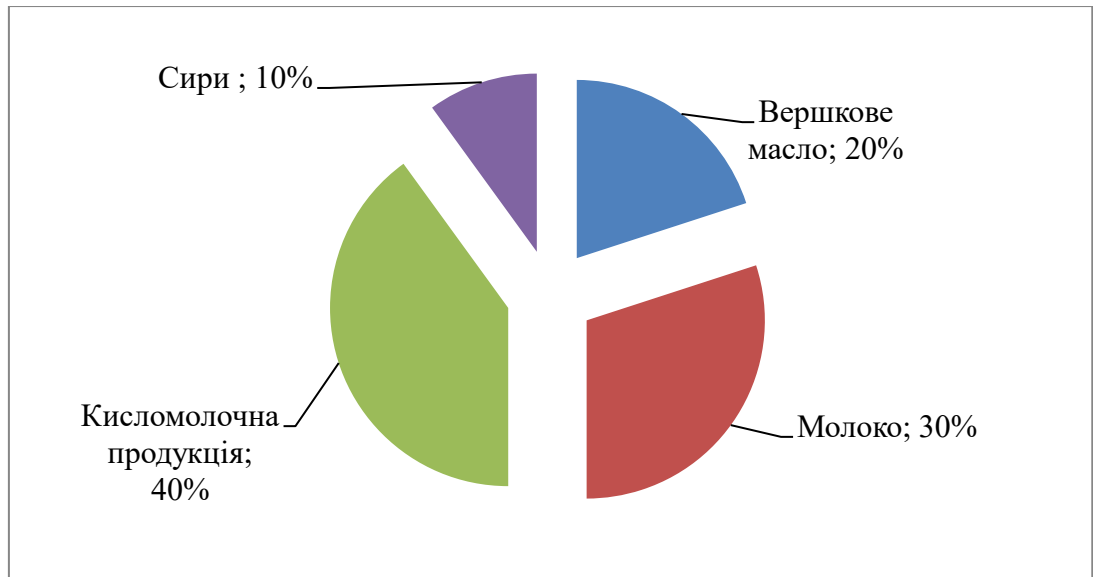

Рисунок 2.8 – Структура ринку молочної продукції в Україні в 2023 році

Джерело: створено на основі [32].

Серед ключових тенденцій ринку молочної продукції в Україні у 2023 році виділяються такі: збільшення споживання молочної продукції, зокрема кисломолочних продуктів, йогуртів та сирів; підвищення популярності органічної молочної продукції; зростання попиту на функціональну молочну продукцію з корисними добавками, такими як пребіотики, пробіотики та вітамінні комплекси.

Серед ключових факторів успіху ринку молочної продукції України можна відзначити такі: зростання попиту на молочну продукцію, спонукане підвищенням доходів населення, підвищенням рівня освіти та популярністю здорового харчування; підвищення якості молочної продукції для відповіді на зростаючі вимоги споживачів; розширення асортименту молочної продукції для задоволення різноманітних потреб споживачів; використання інноваційних технологій для підвищення якості та ефективності виробництва. Під час війни в Україні ринок молочної продукції зазнав змін, зокрема: зменшилася пропозиція молочної продукції, що призвело до підвищення цін; посилилася позиція постачальників сировини, оскільки вони можуть диктувати більш високі ціни.

Характеристика конкурентоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» проведена в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Характеристика конкурентоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Показники конкурентоспроможності	ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	ТОВ «Молочний Альянс»	ТОВ «Галичина»
Розташування	Центр України, зручний доступ до основних споживачів	Захід України, зручний доступ до основних споживачів	Київська область, зручний доступ до основних споживачів
Якість продукції	Відповідає міжнародним стандартам	Відповідає міжнародним стандартам	Відповідає міжнародним стандартам
Фінансове становище	Стабільне	Стабільне	Стабільне
Витрати на сировину та матеріали	Високі	Середні	Низькі
Рівень автоматизації	Недостатній	Середній	Високий
Асортимент продукції	Незначний	Середній	Широкий

Джерело: створено на основі [40]

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має конкурентні переваги в розташуванні та якості продукції. ТОВ «Молочний Альянс» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі та витратах на сировину та матеріали. ТОВ «Галичина» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі, витратах на сировину та матеріали, рівні автоматизації та асортименті продукції. Щоб досягти успіху на ринку молочної продукції в Україні під час воєнного конфлікту, виробникам потрібно: забезпечити стабільні поставки сировини, збільшити обсяг виробництва молочної продукції, скоригувати цінову політику на молочну продукцію для компенсації зростання витрат, розширити асортимент молочної продукції, щоб відповісти на зростаючий попит на здорові та функціональні продукти.

Отже, український ринок молочної продукції має значний потенціал для розвитку. Для досягнення успіху на цьому ринку ПрАТ «Тернопільський

молокозавод» повинен враховувати потреби споживачів, впроваджувати інноваційні технології та адаптуватися до змін, спричинених війною.

2.4. Шляхи оптимізації доходів підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Формування доходу є критичною складовою для функціонування майже всіх підприємств, оскільки він слугує джерелом розвитку, виходячи з якого формується прибуток і фінансуються поточні витрати, а також виконуються податкові зобов'язання. Отримання доходу свідчить про наявність попиту на вироблену продукцію чи послуги. Дохід є основою для самофінансування діяльності, за умови, що його обсяг достатній для покриття всіх витрат і зобов'язань, а також для утворення чистого прибутку. Таким чином, збільшення доходів підприємства сприяє покращенню його фінансового стану.

Ключовим аспектом є створення системи управління доходами, яка включає в себе пошук способів максимізації доходів та встановлення строгого контролю над їх своєчасністю та обсягом. Цьому сприяє розробка алгоритму управління доходами, що включає такі етапи: аналіз доходів попередніх періодів, виявлення можливостей для збільшення доходів, планування щорічних показників доходів, складання планових квартальних та щомісячних показників доходів, контроль за виконанням планів по доходах, аналіз відхилень від планових показників та впровадження коригувальних заходів для підвищення рівня доходів, складання звіту про фактично отриманий дохід та порівняння його з плановими показниками. Використання методів коригування рівня доходів дозволяє керівникам ефективно приймати рішення стосовно внесення змін у діяльність підприємства з метою збільшення доходів.

Шляхи оптимізації доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» наведені у табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Шляхи оптимізації доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Напрямок	Заходи	Очікуваний результат	Терміни реалізації	Відповідальний
Збільшення обсягів продажів	1. Розширення дистриб'юторської мережі. 2. Стимулювання збуту (акції, знижки). 3. Розширення асортименту продукції. 4. Вихід на нові ринки.	Збільшення частки ринку	1-2 роки	Комерційний відділ
Підвищення ціни	1. Аналіз цінової чутливості споживачів. 2. Сегментація ринку. 3. Встановлення диференційованих цін.	Збільшення валового прибутку	1-3 місяці	Маркетинговий відділ
Зниження витрат	1. Оптимізація виробничих процесів. 2. Переговори з постачальниками. 3. Впровадження енергозберігаючих технологій.	Збільшення рентабельності	6-12 місяців	Виробничий відділ
Інші	1. Підвищення впізнаваності бренду. 2. Розширення онлайн-присутності. 3. Вдосконалення системи управління.	Збільшення лояльності клієнтів	1-2 роки	Маркетинговий відділ

Джерело: розроблено автором.

Завдяки системному підходу до оптимізації доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» може значно покращити свої фінансові показники та посилити свої позиції на ринку.

На основі вище визначених напрямів оптимізації доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» проведемо прогнозування чистого доходу від реалізації продукції підприємства. Перш за все потрібно побудувати динаміку зміни чистого доходу підприємства на 2021-2023 рр. та визначити лінійний тренд цього показника (рис. 2.9).

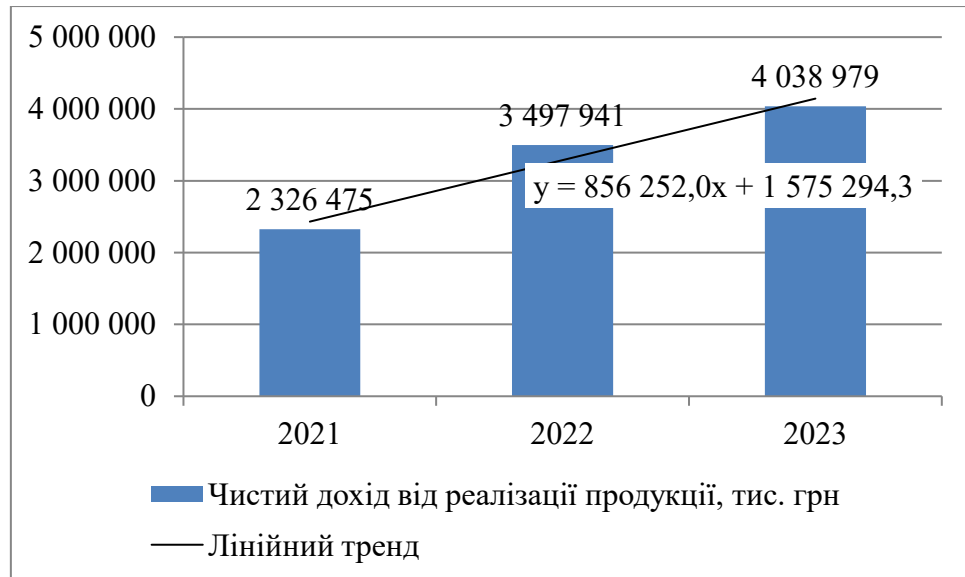

Рисунок 2.9 – Лінійний тренд прогнозування чистого доходу
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Джерело: розраховано автором

Лінійний тренд чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має вигляд:

$$y = 856\,252,0x + 1\,575\,294,3.$$

Проведемо розрахунок запланованих значень чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод»:

$$y_{2024} = 856\,252,0 \cdot 4 + 1\,575\,294,3 = 5\,000\,302,3 \text{ тис. грн.}$$

$$y_{2025} = 856\,252,0 \cdot 5 + 1\,575\,294,3 = 5\,856\,554,3 \text{ тис. грн.}$$

$$y_{2026} = 856\,252,0 \cdot 6 + 1\,575\,294,3 = 6\,712\,806,3 \text{ тис. грн.}$$

Заплановані значення чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 2024-2026 роки становлять відповідно 5 000 302,3 тис. грн., 5 856 554,3 тис. грн. та 6 712 806,3 тис. грн.

Отже, оптимізація доходів є ключовим фактором успішного функціонування будь-якого підприємства. Дохід забезпечує ресурси для розвитку, покриття витрат, виконання зобов'язань та формування прибутку. Створення системи управління доходами дозволяє максимізувати їх обсяг та забезпечити контроль над їх надходженням. Системний підхід до оптимізації

дозволить ПрАТ «Тернопільський молокозавод»: значно покращити свої фінансові показники та посилити свої позиції на ринку. На основі лінійного тренду динаміки чистого доходу за 2021-2023 роки розраховані прогностичні значення: у 2024 р. – 5000302,3 тис. грн, у 2025 р. – 5856554,3 тис. грн, у 2026 р. – 6712806,3 тис. грн. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» рекомендується ретельно вивчити та впровадити запропоновані шляхи оптимізації доходів. Регулярно проводити моніторинг та аналіз ефективності вжитих заходів. За потреби вносити корективи до плану оптимізації з урахуванням мінливих ринкових умов. Впровадження системного підходу до оптимізації доходів, за умови чіткого планування та контролю, дозволить ПрАТ «Тернопільський молокозавод» досягти поставлених цілей та стати лідером на ринку молочної продукції.

Висновки за розділом 2

За результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Надано організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Варто відзначити, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» – одне з найбільших підприємств з переробки молока в Україні. Чистий дохід ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився за 2021-2023 рр. на 73,61% до 4 038 979 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про успішну стратегію маркетингу та збільшення обсягів продажів компанії. Чистий прибуток у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшився на 111728 тис. грн. Це вказує на те, що підприємство досягло позитивних результатів у фінансовій діяльності за аналізований період.

Проаналізовано динаміку та структуру доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Динаміка доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. свідчить про значне зростання. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 73,61%, з 2 326 475 тис. грн у 2021 році до 4 038 979 тис. грн у 2023 році. При цьому реалізація продукції, товарів та послуг показала стабільне зростання, з особливою активністю у реалізації продукції, що зросла на 73,64%. Інші операційні доходи також значно зросли, збільшившись на 1002,17%, що свідчить про додаткові джерела доходу компанії. Реалізація товарів показала помітний приріст на 111,16%, досягнувши 35 892 тис. грн у 2023 році. Надання послуг залишилося на відносно стабільному рівні з незначним зменшенням на 0,84% в порівнянні з 2021 роком.

Проведено аналіз конкурентів ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Варто відзначити, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має конкурентні переваги в розташуванні та якості продукції. ТОВ «Молочний Альянс» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі та витратах на сировину та матеріали. ТОВ «Галичина» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі, витратах на сировину та матеріали, рівні автоматизації та асортименті продукції.

Обґрунтовано шляхи оптимізації ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Ключовим аспектом є створення системи управління доходами, яка включає в себе пошук способів максимізації доходів та встановлення строгого контролю над їх своєчасністю та обсягом. Заплановані значення чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 2024-2026 роки становлять відповідно 5 000 302,3 тис. грн., 5 856 554,3 тис. грн. та 6 712 806,3 тис. грн.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Досліджено економічну сутність та поняття доходів підприємства. Дохід – це економічне поняття, що характеризує грошові надходження, які отримує підприємство в результаті своєї діяльності. Доходи поділяються на операційні, інвестиційні, фінансові та інші. Важливо розуміти економічну сутність та поняття доходів для правильного ведення бухгалтерського обліку та аналізу фінансового стану підприємства. Економічна сутність та поняття доходів підприємства є ключовими аспектами його фінансової діяльності. Доходи відображають грошові та матеріальні потоки, що виникають внаслідок економічних операцій.

Наведено класифікацію та джерела доходів підприємства. Доходи класифікуються за видом діяльності, джерелом надходження, ступенем готовності продукції, періодом виникнення та залежно від оподаткування. Джерелами доходів можуть бути: продаж товарів, робіт, послуг, надання майна в оренду, інвестиції, державна допомога, благодійні внески та інші. Знання класифікації та джерел доходів дозволяє краще зрозуміти структуру доходів підприємства. Класифікація та джерела доходів підприємства розкривають різноманітність шляхів отримання доходів, включаючи продаж продукції, інвестиції, оренду та державну допомогу. Це дозволяє підприємствам розробляти напрями, шляхи, заходи для максимізації доходів.

Визначено сутність та принципи оптимізації доходів підприємства. Оптимізація доходів – це комплексний процес, спрямований на максимізацію прибутку та ефективне використання доходів. Сутність оптимізації доходів полягає в максимізації прибутку, підвищенні ефективності діяльності, розширенні ринку збуту. Принципи оптимізації доходів: системність, комплексність, стратегічне планування, аналіз та контроль, впровадження

інновацій, мотивація персоналу. Оптимізація доходів підприємства є критично важливою для його успішності. Сутність оптимізації полягає в формуванні оптимального доходу, необхідного для покриття витрат, податків та отримання прибутку, забезпечуючи розширене відтворення. Принципи оптимізації доходів підприємства включають раціональний підхід до управління матеріальними ресурсами, фінансовими операціями та персоналом. Максимізація доходів є стратегічною метою, що дозволяє забезпечити стабільність та конкурентоспроможність підприємства.

Надано організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Варто відзначити, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» – одне з найбільших підприємств з переробки молока в Україні. Завод має потужність 500 тон молока на добу. Підприємство випускає широкий асортимент молочної продукції під брендом «Молокія». Чистий дохід ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшився за 2021-2023 рр. на 73,61% до 4038979 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про успішну стратегію маркетингу та збільшення обсягів продажів компанії. Собівартість реалізованої продукції у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. зросла пропорційно збільшенню доходів, що вказує на зростання витрат на виробництво товарів. Валовий прибуток ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшився на 140,74%, що вказує на ефективність виробничої діяльності підприємства. Чистий прибуток у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. збільшився на 111728 тис. грн. Це вказує на те, що підприємство досягло позитивних результатів у фінансовій діяльності за аналізований період.

Проаналізовано динаміку та структуру доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Динаміка доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2021-2023 рр. свідчить про значне зростання. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 73,61%, з 2326475 тис. грн у 2021 році до 4038979 тис. грн у 2023 році. При цьому реалізація продукції, товарів та послуг

показала стабільне зростання, з особливою активністю у реалізації продукції, що зростає на 73,64%. Інші операційні доходи також значно зросли, збільшившись на 1002,17%, що свідчить про додаткові джерела доходу компанії. Реалізація товарів показала помітний приріст на 111,16%, досягнувши 35892 тис. грн у 2023 році. Надання послуг залишилося на відносно стабільному рівні з незначним зменшенням на 0,84% в порівнянні з 2021 роком.

Проведено аналіз конкурентів ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Варто відзначити, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має конкурентні переваги в розташуванні та якості продукції. ТОВ «Молочний Альянс» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі та витратах на сировину та матеріали. ТОВ «Галичина» має конкурентні переваги в розташуванні, якості продукції, фінансовому становищі, витратах на сировину та матеріали, рівні автоматизації та асортименті продукції.

Обґрунтовано шляхи оптимізації ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Ключовим аспектом є створення системи управління доходами, яка включає в себе пошук способів максимізації доходів та встановлення строгого контролю над їх своєчасністю та обсягом. Заплановані значення чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 2024-2026 роки становлять відповідно 5000302,3 тис. грн., 5856554,3 тис. грн. та 6712806,3 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 08.03.2024).
2. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання-Прес, 2018. 299 с.
3. Бегун С. І. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: статистична оцінка. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. 2020, № 3 (23). С. 168-176.
4. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 4. С. 36–42.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
6. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2016. 592 с.
7. Буркова Л. А. Дослідження економічної сутності понять «прибуток» та «фінансовий результат» та їх вплив на оцінку економічних результатів діяльності. *Агросвіт*. 2014. № 19. С. 50–58.
8. Волощина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М. Методичні підходи до аналізу доходів підприємства та факторів їх формування. *Ефективна економіка : електрон. наук. фах. вид.* 2019. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/49.pdf
9. Воронін А. В. Системний підхід до управління вартістю підприємства. *Економіка і організація управління*. 2017. № 3(23). С. 148–155.
10. Гайбура Ю. А. Моніторинг фінансових результатів: сутність і підходи. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 28(2). С. 101–105.

11. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/105.pdf (дата звернення: 08.03.2024).

12. Голубєва Т. С. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 5. С. 66-71.

13. Горобець А. А. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Пріоритети*. 2016. № 3. С. 346-351.

14. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.

15. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2015. Вип. 12 (1). С. 203–205.

16. Зудова І. Ю., Стась О. Г. Сутність та значення фінансових показників в системі функціонування підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 893-897.

17. Карпенко Є. А., Шийка Г. І. Облік доходів від реалізації за міжнародними та національними стандартами. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. С. 441–446.

18. Козаченко А. Ю. Доходи суб'єктів господарювання: економічна сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 2. С. 35-43.

19. Колосінська М. І., Бойда С. В., Семенко О. О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7830> (дата звернення: 08.03.2024).

20. Комірна О. В., Гоцуляк В. Д. Передумови та шляхи визначення ринкової вартості компаній в процесі злиття та поглинання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2019. Випуск 22. С. 945-948.

21. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2013. 400 с.

22. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 92-97.

23. Кучер В. А. Визначення структури показників ефективності роботи підприємства як основа прийняття стратегічних рішень. *Економіка промисловості*. 2019. № 1. С. 71-77.

24. Лігоненко Л. О. Оптимізація фінансового стану підприємства. *Економіка і управління*. 2015. № 11 С. 84-89.

25. Лоханова Н. О. Облік виручки по договорах з клієнтами – нові підходи до визнання відповідно до МСФЗ 15. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 38–41.

26. Мармуль Л. О. Фінансові результати діяльності підприємств та їх використання в управлінні. *Екон. вісн. ун-ту Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*. 2018. Вип. 39. С. 144–151.

27. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9577> (дата звернення: 08.03.2024).

28. Нагорний П., Базюк Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1. С. 44-49.

29. Назаренко О. В., Лукаш Р. В. Фінансові результати: сутність та особливості організації бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 19-25.

30. Офіційний сайт ПрАТ «Тернопільський молокозавод». URL: <https://uadairy.com/prat-ternopilskyj-molokozavod/>

31. Офіційна фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод». URL: <https://clarity-project.info/edr/30356917/finances>

32. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/

33. Пасека Д. В., Гринько Т. В. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/48_Paseka.htm (дата звернення: 08.03.2024).

34. Словінець Л. Г. Концепція фінансового результату у системі бухгалтерського обліку. *Персонал*. 2015. № 11. С. 90-99.

35. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз. Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу. Навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.

36. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2015. Вип. 2. С. 363-367.

37. Стащук О., Жігар Н. Формування та використання прибутку суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. *Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки*. 2022, № 3 (31), С. 12-17.

38. Степаненко О. І. Інтерпретація обліково-економічної категорії «фінансові результати», їх класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 41. С. 112-117.

39. Ткаленко Я. М. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення: 08.03.2024).

40. Фінанси підприємств : навч. посіб.; за ред. Аніловської Г.Я., Висоцької І.Б. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

41. Фірман Н. Я., Вашків О. П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 5. С. 162-168.
42. Чепка В., Свідерська І., Гавриленко Ю. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020, № 19-20. С. 96-102.
43. Шевчук Н. В. Сучасні моделі оцінювання доданої вартості підприємства. *Стратегія економічного розвитку України*. 2014. № 35. С. 271-277.
44. Шелудько В.М. Методика планування фінансових результатів підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 12 (36). С. 60-64.
45. Ширко О. Є. Особливості аналізу фінансових результатів діяльності промислового підприємства. *Регіональна економіка*. 2014. № 12 (36). С. 60-64.
46. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2017. 301 с.
47. Щурик О. І. Система управління ефективністю діяльності підприємства в мінливих ринкових умовах. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. С. 7-12.
48. Щурик О. І. Теоретичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства: теоретичний аспект. *Економічна думка*. 2016. № 4. С. 7-9.
49. Юрчук Д. А. Удосконалення управління ефективністю промислового підприємства. *Науковий вісник РДГУ*. 2014. Вип. 7(34). С. 67-72.
50. Юхименко А. В. Ефективність діяльності підприємства під впливом зовнішнього середовища. *Економічна думка*. 2014. № 4. С. 7-12.
51. Яріш П. М., Касьянова Ю. В. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій. *Управління розвитком*. 2013. № 4(144). С. 159–162.

52. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018, № 3. С. 173–180.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Тернопільський молокозавод» станом на
31.12.2021 р.

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 655	950
первісна вартість	1001	4 218	4 331
накопичена амортизація	1002	2 563	3 381
Незавершені капітальні інвестиції	1005	141 684	195 631
Основні засоби	1010	497 760	477 776
первісна вартість	1011	673 939	718 103
знос	1012	176 179	240 327
Інвестиційна нерухомість	1015	0	
первісна вартість	1016	0	
знос	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
первісна вартість	1021	0	
накопичена амортизація	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	
інші фінансові інвестиції	1035	2 700	2 700
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	643 799	677 057
II. Оборотні активи Запаси	1100	131 526	133 058
Виробничі запаси	1101	42 777	52 989
Незавершене виробництво	1102	0	
Готова продукція	1103	81 897	79 244
Товари	1104	6 852	825
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестраховування	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	147 513	185 336
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6 995	5 590
з бюджетом	1135	4 081	2 426
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11 099	798

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	10 156	11 445
Готівка	1166	547	625
Рахунки в банках	1167	9 609	10 820
Витрати майбутніх періодів	1170	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	2 850	17 532
Усього за розділом II	1195	314 220	356 185
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	958 019	1 033 242

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15 000	15 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	
Додатковий капітал	1410	0	
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	1 278	1 278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	430 366	408 222
Неоплачений капітал	1425	0	
Вилучений капітал	1430	0	
Інші резерви	1435	0	
Усього за розділом I	1495	446 644	424 500
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	44 567	36 481
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	0	
Довгострокові кредити банків	1510	59 873	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	230	141
Довгострокові забезпечення	1520	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	
Цільове фінансування	1525	0	
Благодійна допомога	1526	0	
Страхові резерви	1530	0	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	
резерв незароблених премій	1533	0	
інші страхові резерви	1534	0	
Інвестиційні контракти	1535	0	
Призовий фонд	1540	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	
Усього за розділом II	1595	104 670	36 622

Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	14 915	18 581
Векселі видані	1605	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	207 239	288 128
товари, роботи, послуги	1615	115 503	162 045
розрахунками з бюджетом	1620	3 297	1 121
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 201	
розрахунками зі страхування	1625	2 663	2 761
розрахунками з оплати праці	1630	12 093	9 389
за одержаними авансами	1635	15 773	24 907
за розрахунками з учасниками	1640	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	
за страховою діяльністю	1650	0	
Поточні забезпечення	1660	21 455	22 129
Доходи майбутніх періодів	1665	97	97
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	13 670	42 962
Усього за розділом Ш	1695	406 705	572 120
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	
Баланс	1900	958 019	1 033 242

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2021 рік
Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 326 475	1 991 387
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	
Премії підписані, валова сума	2011	0	
Премії, передані у перестраховання	2012	0	
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2 092 681	1 689 249
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	
Валовий: прибуток	2090	233 794	302 138
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	

Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	
Інші операційні доходи	2120	1 568	4 808
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	
Адміністративні витрати	2130	47 558	40 711
Витрати на збут	2150	138 585	130 184
Інші операційні витрати	2180	44 782	39 315
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4 437	96 736
Дохід від участі в капіталі	2200	0	
Інші фінансові доходи	2220	0	
Інші доходи	2240	8	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	
Фінансові витрати	2250	29 311	36 255
Втрати від участі в капіталі	2255	0	
Інші витрати	2270	4 014	2 417
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		58 064
збиток	2295	28 880	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	6 736	-9 692
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		48 372
збиток	2355	22 144	

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	
Накопичені курсові різниці	2410	0	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	
Інший сукупний дохід	2445	0	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	

Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-22 144	48 372

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	1 970 152	1 429 136
Витрати на оплату праці	2505	196 729	194 494
Відрахування на соціальні заходи	2510	42 763	42 352
Амортизація	2515	69 180	62 098
Інші операційні витрати	2520	44 782	165 154
Разом	2550	2 323 606	1 893 234

Додаток Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Тернопільський молокозавод» станом на
31.12.2022 р.

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	950	615
первісна вартість	1001	4 331	4 420
накопичена амортизація	1002	3 381	3 805
Незавершені капітальні інвестиції	1005	195 631	189 035
Основні засоби	1010	477 776	440 064
первісна вартість	1011	718 103	742 832
знос	1012	240 327	302 768
Інвестиційна нерухомість	1015	0	
первісна вартість	1016	0	
знос	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
первісна вартість	1021	0	
накопичена амортизація	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	
інші фінансові інвестиції	1035	2 700	6 484
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	677 057	636 198
II. Оборотні активи Запаси	1100	133 058	222 198
Виробничі запаси	1101	52 989	86 454
Незавершене виробництво	1102	0	
Готова продукція	1103	79 244	135 120
Товари	1104	825	624
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестраховування	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	185 336	262 409
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5 590	73 741
з бюджетом	1135	2 426	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	798	615

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	11 445	43 071
Готівка	1166	625	415
Рахунки в банках	1167	10 820	42 656
Витрати майбутніх періодів	1170	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	17 532	40 195
Усього за розділом II	1195	356 185	642 229
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	1 033 242	1 278 427

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15 000	15 800
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	
Додатковий капітал	1410	0	
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	1 278	1 278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	407 158	609 705
Неоплачений капітал	1425	0	
Вилучений капітал	1430	0	
Інші резерви	1435	0	
Усього за розділом I	1495	423 436	626 783
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	37 054	37 054
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	118 681
Інші довгострокові зобов'язання	1515	141	141
Довгострокові забезпечення	1520	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	
Цільове фінансування	1525	0	
Благодійна допомога	1526	0	
Страхові резерви	1530	0	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	
резерв незароблених премій	1533	0	
інші страхові резерви	1534	0	
Інвестиційні контракти	1535	0	
Призовий фонд	1540	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	
Усього за розділом II	1595	37 195	155 876

Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	18 581	
Векселі видані	1605	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	288 128	190 812
товари, роботи, послуги	1615	162 045	163 927
розрахунками з бюджетом	1620	1 612	24 781
у тому числі з податку на прибуток	1621	491	21 823
розрахунками зі страхування	1625	2 761	3 099
розрахунками з оплати праці	1630	9 389	12 402
за одержаними авансами	1635	24 907	15 214
за розрахунками з учасниками	1640	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	
за страховою діяльністю	1650	0	
Поточні забезпечення	1660	22 129	55 916
Доходи майбутніх періодів	1665	97	97
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	42 962	29 520
Усього за розділом Ш	1695	572 611	495 768
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	
Баланс	1900	1 033 242	1 278 427

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2022 р.

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 497 941	2 326 475
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	
Премії підписані, валова сума	2011	0	
Премії, передані у перестраховання	2012	0	
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2 790 536	2 092 681
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	
Валовий: прибуток	2090	707 405	233 794
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	

Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	
Інші операційні доходи	2120	13 917	1 568
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	
Адміністративні витрати	2130	67 280	47 558
Витрати на збут	2150	287 950	138 585
Інші операційні витрати	2180	28 071	44 782
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	338 021	4 437
Дохід від участі в капіталі	2200	0	
Інші фінансові доходи	2220	0	
Інші доходи	2240	83	8
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	
Фінансові витрати	2250	30 001	29 311
Втрати від участі в капіталі	2255	0	
Інші витрати	2270	65 155	4 014
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	242 948	
збиток	2295		28 880
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-59 601	5 672
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	183 347	
збиток	2355		23 208

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	
Накопичені курсові різниці	2410	0	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	
Інший сукупний дохід	2445	0	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	

Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	183 347	-23 208

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	2 701 081	1 943 081
Витрати на оплату праці	2505	306 530	197 281
Відрахування на соціальні заходи	2510	66 268	42 884
Амортизація	2515	71 887	69 180
Інші операційні витрати	2520	28 071	44 109
Разом	2550	3 173 837	2 296 535

Додаток В

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Тернопільський молокозавод» станом на
31.12.2023 р.

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	615	364
первісна вартість	1001	4 420	4 369
накопичена амортизація	1002	3 805	4 005
Незавершені капітальні інвестиції	1005	236 199	486 677
Основні засоби	1010	439 242	422 802
первісна вартість	1011	742 832	801 816
знос	1012	303 590	379 014
Інвестиційна нерухомість	1015	0	
первісна вартість	1016	0	
знос	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
первісна вартість	1021	0	
накопичена амортизація	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	
інші фінансові інвестиції	1035	2 785	2 785
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	678 841	912 628
II. Оборотні активи Запаси	1100	222 198	196 821
Виробничі запаси	1101	82 085	103 915
Незавершене виробництво	1102	0	
Готова продукція	1103	139 489	92 403
Товари	1104	624	503
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестраховання	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	261 796	283 950
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	18 372	79 908
з бюджетом	1135	0	57
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	615	10 512

Поточні фінансові інвестиції	1160	999	
Гроші та їх еквіваленти	1165	43 071	26 797
Готівка	1166	415	674
Рахунки в банках	1167	42 656	26 123
Витрати майбутніх періодів	1170	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	48 103	59 617
Усього за розділом II	1195	595 154	657 662
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	1 273 995	1 570 290

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15 800	15 800
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	
Додатковий капітал	1410	19 200	19 200
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	1 278	1 278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	588 868	700 428
Неоплачений капітал	1425	0	
Вилучений капітал	1430	0	
Інші резерви	1435	0	
Усього за розділом I	1495	625 146	736 706
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	30 485	30 485
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	0	
Довгострокові кредити банків	1510	118 681	229 937
Інші довгострокові зобов'язання	1515	52	52
Довгострокові забезпечення	1520	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	
Цільове фінансування	1525	0	
Благодійна допомога	1526	0	
Страхові резерви	1530	0	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	
резерв незароблених премій	1533	0	
інші страхові резерви	1534	0	
Інвестиційні контракти	1535	0	
Призовий фонд	1540	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	
Усього за розділом II	1595	149 218	260 474

Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0	
Векселі видані	1605	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	191 638	162 284
товари, роботи, послуги	1615	163 928	283 136
розрахунками з бюджетом	1620	28 001	10 128
у тому числі з податку на прибуток	1621	25 064	6 512
розрахунками зі страхування	1625	3 099	1 986
розрахунками з оплати праці	1630	12 402	12 798
за одержаними авансами	1635	15 030	842
за розрахунками з учасниками	1640	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	
за страховою діяльністю	1650	0	
Поточні забезпечення	1660	55 916	54 110
Доходи майбутніх періодів	1665	97	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	29 520	47 826
Усього за розділом Ш	1695	499 631	573 110
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	
Баланс	1900	1 273 995	1 570 290

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2023 р.

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 038 979	3 526 358
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	
Премії підписані, валова сума	2011	0	
Премії, передані у перестраховання	2012	0	
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 476 149	2 870 720
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	
Валовий: прибуток	2090	562 830	655 638
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	

Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	
Інші операційні доходи	2120	17 282	10 118
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	
Адміністративні витрати	2130	98 747	66 842
Витрати на збут	2150	222 701	188 946
Інші операційні витрати	2180	64 293	71 273
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	194 371	338 695
Дохід від участі в капіталі	2200	0	
Інші фінансові доходи	2220	447	101
Інші доходи	2240	54	
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	
Фінансові витрати	2250	37 447	33 202
Втрати від участі в капіталі	2255	0	
Інші витрати	2270	12 286	67 664
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	145 085	237 984
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-33 411	-56 274
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	111 674	181 710

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	
Накопичені курсові різниці	2410	0	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	
Інший сукупний дохід	2445	0	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	111 674	181 710

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 192 405	2 724 143
Витрати на оплату праці	2505	407 569	306 530
Відрахування на соціальні заходи	2510	87 356	66 268
Амортизація	2515	81 725	72 769
Інші операційні витрати	2520	92 835	28 071
Разом	2550	3 861 890	3 197 781